

Metodiskais materiāls zaudējumu aprēķināšanai un zaudējumu par konkurences tiesību pārkāpumu piedziņai

1. METODISKĀ MATERIĀLA NEPIECIEŠAMĪBA UN MĒRĶIS

- 1 Ar Ministru kabineta 11.02.2020. rīkojuma Nr. 49 “Par Rīcības plānu publisko iepirkumu sistēmas uzlabošanai” (turpmāk – MK rīkojums Nr. 49) 13. punktu Konkurences padomei (turpmāk – KP) ir uzdots izstrādāt metodisko materiālu zaudējumu aprēķināšanai un zaudējumu par konkurences tiesību pārkāpumu piedziņai. Šo izstrādāto metodisko materiālu ir uzdots publicēt KP tīmekļvietnē līdz 30.12.2021.
- 2 Eiropas Savienības tiesa (turpmāk – EST) ir vairākkārt atzinusi savos spriedumos, ka cietušo personu prasības par zaudējumu atlīdzību pozitīvi ietekmē un veicina konkurences tiesību ievērošanu.¹ Līdz ar to zaudējumu atlīdzības prasības ir viens no līdzekļiem un instrumentiem, kā veicināt konkurences tiesību ievērošanu kopumā, kā arī vairot godīgu konkurenci starp tirgus dalībniekiem un celt patērētāju labklājību. Neskatoties uz to, zaudējumu atlīdzības prasības no cietušajiem pret konkurences tiesību pārkāpējiem visbiežāk neseko.² Šis metodiskais materiāls ir sagatavots, lai veicinātu prasību par zaudējumu atlīdzināšanu no valsts iestāžu un to kapitālsabiedrību puses konkurences tiesību pārkāpumu gadījumos un ir sagatavots kā vispārīgs, nesaistošs un noderīgs ceļvedis.
- 3 Šajā metodiskajā materiālā ir divas sadaļas: zaudējumu piedziņa un zaudējumu aprēķināšana. Zaudējumu piedziņas sadaļas mērķis ir palīdzēt veidot vispārīgu izpratni par zaudējumu atlīdzināšanas par konkurences tiesību pārkāpumiem regulējošo normu saturu un to savstarpējo mijiedarbību. Savukārt zaudējumu aprēķināšanas sadaļas mērķis ir neizsmeloši ieskicēt biežāk apsvērto zaudējumu aprēķināšanas metožu būtību un norādīt uz resursiem, kuros iespējams iegūt detalizētāku informāciju. Tādā ziņā zaudējumu aprēķināšanas sadaļa ir veidota kā ceļvedis informācijas par zaudējumu aprēķināšanas metodēm ieguvei un vispārīgai izpratnei, bet ne izsmelošs šo metožu izklāsts.
- 4 KP lūdz ņemt vērā, ka metodiskajā materiālā nav sniegts tiesību normu vai minēto metožu oficiāls skaidrojums. KP nesniedz konsultācijas par civilprasību celšanu vai iztiesāšanu lietās par zaudējumu atlīdzināšanu par konkurences tiesību pārkāpumu. Ja cietušai personai ir nepieciešama kvalificēta palīdzība konkrēto prasību gadījumā, tā meklējama pie juridiskās palīdzības sniedzēja ar kompetenci zaudējumu piedziņas lietās.

¹ EST 20.09.2001. spriedums C-453/99, *Courage*, 27. punkts. EST 14.06.2011. spriedums C-360/09, *Pfleiderer*, 29. punkts. EST 06.11.2012. spriedums C-199/11, *Otis & Others*, 42. punkts.

² Piemēram, laika periodā no 2015. gada līdz 2020. gadam KP ir atklājusi 13 iepirkumu karteļus un sodījusi 65 uzņēmumus, taču neviens publiskais pasūtītājs nav vērsies tiesā ar prasību par zaudējumu piedziņu.

2. ZAUDĒJUMU PIEDZIŅA

2.1. VISPĀRĪGIE JAUTĀJUMI

- 5 Eiropas Parlaments un Padome 26.11.2014. pieņēma Direktīvu 2014/104/ES par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (turpmāk – Direktīva). Direktīvas mērķis ir ieviest dalībvalstu nacionālajās tiesībās vienādus un līdzīgus noteikumus attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanas prasību konkurences tiesībās īstenošanu, lai veicinātu tiesību saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu pastāvēšanu visās dalībvalstīs, tādējādi arī veicinot konkurences tiesību ievērošanu vispār.³ Saskaņā ar Direktīvas 21. pantu tā nacionālajā regulējumā bija pārņemama līdz 27.12.2016.
- 6 Latvijas normatīvajā regulējumā Direktīva pārņemta ar 19.10.2017. attiecīgiem Civilprocesa likuma (turpmāk – CPL) grozījumiem⁴ un 05.10.2017. attiecīgiem Konkurences likuma (turpmāk – KL) grozījumiem⁵, abiem minētajiem stājoties spēkā 01.11.2017. Konkrētāk, ar minētajiem grozījumiem CPL tika ieviesta 30.⁶ nodaļa un KL tika papildināts ar vairākām 21. panta daļām, kā arī ar KL 21.¹–21.⁵ pantu.⁶
- 7 Tādējādi to, kādā veidā ir piedzenami zaudējumi par konkurences tiesību pārkāpumu, Latvijas Republikas tiesībās primāri regulē divi normatīvie akti: CPL un KL. Savukārt attiecībā uz jautājumiem, kurus jaunievietās normas neregulē, piemērojams attiecīgais vispārīgais CPL regulējums par prasību vešanu⁷ un Civillikuma (turpmāk – CL) materiālo tiesību normas par zaudējumiem un to atlīdzību⁸.
- 8 Turklāt visi ar zaudējumu piedziņu par konkurences tiesību pārkāpumu saistītie noteikumi interpretējami caur diviem pamatprincipiem, kas nostiprināti tādos EST tiesas spriedumos kā *Palmisani*⁹, *Courage*¹⁰ un *Cogeco Communications*¹¹. No tiem izriet, ka, pieņemot spriedumus lietās par zaudējumu atlīdzību konkurences tiesību pārkāpumu gadījumos tiesām ir jāievēro līdzvērtības princips (*principle of equivalence*) un efektivitātes princips (*principle of effectiveness*). Kā norādīts šajos un arī citos EST spriedumos, līdzvērtības princips nozīmē, ka noteikumi, kas regulē zaudējumu atlīdzināšanas prasību īstenošanu, nedrīkst būt mazāk labvēlīgi kā tie, kas noteikti zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par citiem līdzīgiem tiesību aizskārumiem, savukārt ar efektivitātes principu saprot to, ka šādi noteikumi nedrīkst padarīt praktiski neiespējamu (*practically impossible*) vai pārmērīgi grūtu (*excessively difficult*) personas tiesību uz atlīdzinājumu par nodarītajiem zaudējumiem īstenošanu.¹²

2.2. ZAUDĒJUMI UN ZAUDĒJUMU ESAMĪBAS PIERĀDĪŠANA

2.2.1. JĒDZIENA “ZAUDĒJUMI” SATURS KONKURENCES TIESĪBĀS UN ZAUDĒJUMU RAŠANĀS

- 9 Jēdziena “zaudējumi” saturs primāri izriet un ir nostiprināts tādos EST spriedumos kā *Manfredi*¹³ un *Donau Chemie*¹⁴. Ņemot vērā šīs EST atziņas, tika izstrādāta un pieņemta Direktīva, kuras

³ Direktīvas preambulas 3.–10. apsvērumi. Direktīvas 11.06.2013. priekšlikuma 1.2. apakšpunkts. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0404:FIN:LV:PDF>. Skat. arī EST 28.03.2019. spriedums C-637/17, *Cogeco Communications*, 41. punkts. EST 05.06.2014. spriedums C-557/12, *Kone and Others*, 23. punkts.

⁴ 19.10.2017. Grozījumi Civilprocesa likumā, kas stājas spēkā 01.11.2017. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/294640-grozijumi-civilprocesa-likuma>.

⁵ 05.10.2017. Grozījumi Konkurences likumā, kas stājas spēkā 01.11.2017. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/294352-grozijumi-konkurences-likuma>.

⁶ Minētie grozījumi satur arī citus noteikumus, kas papildina regulējumu, kas saistīts ar zaudējumu atlīdzības prasību celšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem. Tekstā minēti būtiskākie.

⁷ Skat. CPL A, B un C daļu.

⁸ Skat. CL 1770. pantu un turpmākos pantus.

⁹ EST 10.07.1997. spriedums C-261/95, *Palmisani*, 27. punkts.

¹⁰ EST 20.09.2001. spriedums C-453/99, *Courage*, 29. punkts.

¹¹ EST 28.03.2019. spriedums C-637/17, *Cogeco Communications*, 43. punkts.

¹² Minētie principi nostiprināti arī Direktīvā (piemēram, Direktīvas preambulas 11. apsvērumi).

¹³ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 100. punkts.

¹⁴ EST 06.06.2013. spriedums C-536/11, *Donau Chemie*, 24. punkts.

- preambulas 12. apsvērumā un 3. pantā arī tiek skaidrots jēdziena “zaudējumi” saturs. Visbeidzot, pārņemot Direktīvu, Latvijas tiesībās tas definēts KL 21. panta pirmajā daļā. KL 21. panta pirmā daļa nosaka, ka persona, kura cietusi zaudējumus konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, ir tiesīga prasīt un saņemt no pārkāpēja zaudējumu atlīdzību, tai skaitā atrauto peļņu un procentus no dienas, kad zaudējumi radušies, līdz dienai, kad samaksāta zaudējumu atlīdzība, lai nodrošinātu tādu stāvokli, kāds personai būtu bijis, ja konkurences tiesību pārkāpums nebūtu izdarīts. Konkrētāk, ar jēdzienu “zaudējumi” konkurences tiesībās ir saprotami 1) faktiskie zaudējumi (*damnum emergens*), 2) atrautā peļņa (*lucrum cessans*) un 3) procenti.¹⁵
- 10 Ar faktiskajiem zaudējumiem ir saprotama jebkuru personai piederošo aktīvu samazināšanās (jebkuri izdevumi, izmaksas, maksājumi un citi tieši vai netieši mantiski pametumi, kuri radušies konkurences tiesību pārkāpuma dēļ un kuri citādi nebūtu cēlušies).¹⁶ Ar atrauto peļņu ir saprotama to aktīvu, kas būtu palielinājušies bez konkurences tiesību pārkāpuma, nepalielināšanās (jebkurš neiegūtais labums, kurš citādi būtu ticis iegūts).¹⁷ Savukārt ar procentiem saprotama atlīdzība par kapitāla lietošanas atvēlējumu.¹⁸
- 11 Faktiskie zaudējumi var izpausties arī kā cietušā zaudējumu pārņemšana uz saviem pircējiem (citiem uzņēmumiem vai patērētājiem),¹⁹ un atrautā peļņa sevī ietver arī negūto peļņu pilnīgas vai daļējas pārmaksas pārņemšanas (*passing-on*)²⁰ dēļ.²¹ Proti, kā tas izriet no Direktīvas 12. panta pirmās daļas, ar jēdzienu “jebkura persona” ir saprotami gan tiešie²², gan netiešie²³ pircēji, kur pēdējie ir konkurences tiesību pārkāpēja pircēju pircēji vai šādu pircēju tālāki pircēji. Turklāt faktiskie zaudējumi un negūta peļņa var rasties arī pārkāpēju piegādātājiem, kuri konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā ir spiesti samazināt savas cenas, pārdodot pārkāpējiem preces un pakalpojumus.²⁴ Vēl jo vairāk, zaudējumi var būt arī tādi, kas rodas lietussarga efekta (*umbrella effect*) dēļ, ja pircējs ir iegādājies precis no uzņēmuma, kas nav bijis konkurences tiesību pārkāpuma

¹⁵ Skat. arī: AT 09.04.2019. spriedums SKC-94/2019, *Divions*, 8.1. apakšpunkts.

¹⁶ Eiropas Komisija. Praktiskajās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem. 2013, 1. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. AT 18.06.2020. spriedums SKC-519/2020, *LATIZOLS*, 7.1. apakšpunkts. AT 07.06.2016. spriedums SKC-7/2016, *Euro Investment*, 9. punkts. AT 13.12.2017. spriedums SKC-297/2017, *Latvijas Gāze*, 6.7. apakšpunkts. Ģenerālvokāta *Capotorti* 12.09.1979. viedoklis EST lietā 278/78, *Ireks-Arkady*, 9. punkts. Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa, Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 238. lpp. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 1998, 267. lpp. Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības. Rīga: Latvijas juristu biedrība, 1996. 141. lpp. Skatīt arī: Cambridge Dictionary. Actual loss. Pieejams: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/actual-loss>. Law insider. Actual loss definition. Pieejams: <https://www.lawinsider.com/dictionary/actual-losses>. Orford Reference. Damnum emergens. Pieejams: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780195369380.001.0001/acref-9780195369380-e-486>. CL 1770. pants.

¹⁷ Turpat. Skatīt arī: CL 1772. pants.

¹⁸ CL 1753. pants. AT 26.01.2018. spriedums SKC-40/2018, *Rīgas namu pārvaldnieks*, 10. punkts. AT 30.09.2020. spriedums SKC-1027/2020, *Fittero*, 10.1. apakšpunkts. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskajā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 2000, 315. lpp., 256.–257. lpp. Torgāns K. Saistību tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 121. lpp.

¹⁹ Direktīvas preambulas 39. apsvērumš.

²⁰ KL 21.¹ panta pirmās daļas pirmais teikums. Direktīvas preambulas 40. apsvērumš.

²¹ Komisijas paziņojums. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārņemta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 15. punkts. Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

²² Saskaņā ar Direktīvas 2. panta 23. punktu “tiešais pircējs” ir fiziska vai juridiska persona, kas tieši no pārkāpēja ir iegādājusies produktus vai pakalpojumus, uz kuriem attiecas konkurences tiesību aktu pārkāpums.

²³ Saskaņā ar Direktīvas 2. panta 24. punktu “netiešais pircējs” ir fiziska vai juridiska persona, kas nevis tieši no pārkāpēja, bet no tiešā pircēja vai kāda turpmāka pircēja ir iegādājusies produktus vai pakalpojumus, uz kuriem attiecas konkurences tiesību aktu pārkāpums, vai produktus vai pakalpojumus, kas iegūti vai kas sastāv no šādām precēm vai pakalpojumiem.

²⁴ KL 21.¹ panta pirmās daļas trešais teikums. Direktīvas preambulas 43. apsvērumš. Komisijas paziņojums. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārņemta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 14. punkts. Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

- dalībnieks, bet kurš konkrētajā tirgū ir pacēlis savas cenas (apzināti vai neapzināti) konkurences tiesību pārkāpuma klātesamības dēļ.²⁵
- 12 Līdz ar to nodarīto zaudējumu scenāriji var būt ļoti dažādi. Piemēram, zaudējumi radīsies uzņēmumam, kurš pērk precī, kas horizontālās vienošanās rezultātā maksā dārgāk. Zaudējumi radīsies pasūtītājam, kura izsludinātajā iepirkumā piedalās uzņēmumi, kas savstarpēji ir vienojušies par to, kurš uzvarēs. Zaudējumi radīsies pasūtītājam, kuram Centrālā finanšu un līgumu aģentūra ir piemērojusi finanšu korekciju attiecībā uz saņemto Eiropas Savienības līdzfinansējumu iepirkumā konstatētā konkurences tiesību pārkāpuma dēļ. Zaudējumi var rasties arī uzņēmumiem, kuriem ražotāja ekskluzīvais izplatītājs liek šķēršļus pasīvajām pārdošanām (paralēlajam importam). Zaudējumi radīsies uzņēmumam, ar kuru dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums atteiks sadarboties bez objektīvi attaisnojoša iemesla. Zaudējumi radīsies uzņēmumam, kuram dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums uzspiedīs netaisnīgu pirkšanas vai pārdošanas cenu. Zaudējumi var rasties arī patērētājiem, pērkot preces no kāda mazumtirgotāja, kurš ir aizliegtas horizontālās vienošanās dalībnieks. Zaudējumi rodas arī uzņēmumiem vai patērētājiem, kuri ir nopirkuši konkrētu precī no cita uzņēmuma, kurš ir nopircis to no uzņēmuma, kas ir horizontālās vienošanās dalībnieks. Tādējādi, neskatoties uz KL 11. panta pirmajā daļā un KL 13. panta pirmajā daļā norādītajām konkurences tiesību pārkāpuma izpausmēm (kuras likumsakarīgi norāda uz veidiem, kādos var tikt radīti zaudējumi), eksistē arī citi veidi, kādos personas var ciest zaudējumus konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā. Citiem vārdiem, tie faktiski var būt jebkuri veidi, kā personai rodas papildu izmaksas (tai skaitā negūtā peļņa), kuras citādi (ja konkurences tiesību pārkāpums nebūtu noticis) nebūtu šai personai radušās.

2.2.2. ZAUDĒJUMU ESAMĪBAS PIERĀDĪŠANA (CĒLOŅSAKARĪBA)

- 13 Gan Augstākās tiesas (turpmāk un arī iepriekš atsaucēs – AT) Senāta Civillietu departaments²⁶, gan AT Senāta Administratīvo lietu departaments²⁷ savos spriedumos ir secinājuši, ka zaudējumu prasības apmierināšanai, pamatojoties uz CL 1779. pantu (vispārīgais prasības pamats par zaudējumu atlīdzību), ir nepieciešams konstatēt darbību vai bezdarbību, kas nodarījusi zaudējumus, nepieciešams izdarīt secinājumus un pamatot zaudējumu apmēru, kā arī norādīt uz cēloņsakarību starp nodarītajiem zaudējumiem un darbību, kas tos radījusi.²⁸ Arī tādos EST spriedumos kā *Cogeco Communications*²⁹ un *Kone and Others*³⁰ ir nostiprināts, ka, lai persona varētu saņemt tai nodarītos zaudējumus, tai ir nepieciešams pierādīt konkurences tiesību pārkāpumu, zaudējumu rašanos un cēloņsakarību starp pirmajiem diviem. No minētā līdz ar to var secināt, ka zaudējumu prasības veiksmīgai vešanai tiesā ir nepieciešams konstatēt 1) pārkāpuma esamību (skat. šī metodiskā materiāla 2.3.2. apakšnodaļu), 2) radītos zaudējumus (skat. šī metodiskā materiāla 2.2.1., 2.2.3. apakšnodaļu un 87. sadaļu), 3) cēloņsakarību (turpmāk šajā apakšnodaļā).
- 14 Jēdziens “cēloņsakarība” nav tāds jēdziens, kura saturs ir skaidrots Eiropas Savienības līmeņa tiesību aktos. Uz minēto norādījusi arī EST tādos spriedumos kā *Manfredi*³¹ un *Skanska*³², paskaidrojot, ka minētā jēdziena iztulkošana ir nacionālo tiesu kompetences jautājums, ciktāl tiek ievērots

²⁵ Ģenerālvokāta *Kokott* 30.01.2014. viedoklis EST lietā C-557/12, *Kone & Others*, 2. punkts. Komisijas paziņojums. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 15.punkts. Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN). Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 126. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

²⁶ AT 09.01.2008. spriedums SKC-21/2008, *BTA*, motīvu daļas 7. rindkopa.

²⁷ AT 03.07.2009. spriedums SKA-196/2009, *Dikļu pagasta pašvaldība*, 14. punkts.

²⁸ Tādējādi saskaņā ar EST praksē nostiprināto līdzvērtības principu (*principle of equivalence*) pierādīšanas standarts prasītājam jebkurā gadījumā nedrīkst būt augstāks par šo (skat. šīs metodikas 8. punktu).

²⁹ EST 28.03.2019. spriedums C-637/17, *Cogeco Communications*, 40. punkts.

³⁰ EST 05.06.2014. spriedums C-557/12, *Kone and Others*, 22. punkts.

³¹ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 61.–62. punkts.

³² EST 14.03.2019. spriedums C-724/17, *Skanska*, 26.–27. punkts.

Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 101. panta pārkāpumu, kas izpaužas kā aizliegta horizontāla vienošanās starp tirgus dalībniekiem.³⁷ Tādējādi šo prezumpciju nevarēs izmantot gadījumā, ja konkrētais konkurences tiesību pārkāpums ir saistīts ar aizliegtas vertikālas vienošanās pārkāpumu vai pārkāpumu, kas izriet no dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas. Otrkārt, 10 % cenas paaugstinājums ir prezumpcija. Proti, tas ir pieņēmums, kuru var gan atspēkot, prasītājam pierādot, ka sadārdzinājums ir bijis augstāks par 10 %, vai atbildētājam pierādot, ka tas ir bijis zemāks par 10 %. Treškārt, konkrētajai normai, neskatoties uz to, ka tā ierakstīta KL, piemīt procesuāla daba, jo šī norma regulē pierādīšanas pienākuma sadalījumu starp pusēm (CPL 93., 96. pants).³⁸ Minētais, KP ieskatā, līdz ar to nozīmē, ka attiecībā uz to nav ņemami vērā materiālo tiesību intertemporālie ierobežojumi³⁹, jo tiesvedībā piemērojamas tās procesuālās tiesību normas, kas ir spēkā lietas izskatīšanas laikā (CPL 3. pants).⁴⁰

- 19 Papildus var secināt, ka minētā norma negarantē, ka personai, kas cietusi no konkurences tiesību pārkāpuma, tiek atlīdzināti visi faktiskie zaudējumi. Precīzāk, kā secināts vairākos pētījumos par reālo sadārdzinājumu ar karteļu pārkāpumu saistītās lietās, reālais sadārdzinājums vidēji ir aptuveni divas reizes augstāks (atkarīgs no konkrētā pētījuma, bet vidēji 20 %).⁴¹ Līdz ar to pēc būtības sagaidāms, ka konkrētā prezumpcija zaudējumu atgūšanai tiks izmantota, visticamāk, tajos gadījumos, kad citādi nav iespējams vai ir nepārvarami sarežģīti noteikt aptuveno nodarīto zaudējumu apmēru karteļa pārkāpuma gadījumā.

2.3. PRASĪBAS IESNIEGŠANA

2.3.1. SUBJEKTI ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBAS PRASĪBAS IESNIEGŠANAI (KAS?)

- 20 Saskaņā ar KL 21. panta pirmās daļas pirmo teikumu persona, kura cietusi zaudējumus konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, ir tiesīga prasīt un saņemt no pārkāpēja zaudējumu atlīdzību, tai skaitā atrauto peļņu un procentus no dienas, kad zaudējumi radušies, līdz dienai, kad samaksāta zaudējumu atlīdzība, lai nodrošinātu tādu stāvokli, kāds personai būtu bijis, ja konkurences tiesību pārkāpums nebūtu izdarīts. Minētā norma ir saskaņīga ar arī Direktīvas preambulas 13. apsvērumā un 3. pantā noteikto.
- 21 Citiem vārdiem, KL 21. panta pirmās daļas pirmais teikums paredz, ka prasību par zaudējumu atlīdzību var iesniegt jebkura persona, kas ir cietusi zaudējumus konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā. Tādējādi neatkarīgi no tā, vai zaudējumus ir cietusi sabiedrība ar ierobežotu atbildību, akciju sabiedrība, komandītsabiedrība, pilnsabiedrība, individuālais komersants, bezpeļņas organizācija, dzīvokļu īpašnieku kopums, valsts tiešās pārvaldes iestāde, pašvaldība vai tās iestāde, valsts dibināta augstskola, autonoma valsts iestāde, valsts akciju sabiedrība, valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību, neatkarīga profesionāla apvienība, politiskā partija, reliģiskā organizācija,

³⁷ 12.05.2016. Grozījumu Konkurences likumā, kas stājas spēkā 15.06.2016., anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/B079BC5404CC6F91C2257E500027E87B?OpenDocument>.

³⁸ Rudevska B. Procesuālā likuma intertemporālā piemērošana administratīvajā un civilprocesā. Jurista Vārds, 14.08.2007. Nr. 33 (486), 2.4.3. apakšnodaļa.

³⁹ Proti, nav nepieciešams ņemt vērā to, kad notikusi konkrētā pret konkurenci vērstā darbība, lai noteiktu to, kura tiesību norma ir piemērojama (CL 3. pants).

⁴⁰ Rudevska B. Procesuālā likuma intertemporālā piemērošana administratīvajā un civilprocesā. Jurista Vārds, 14.08.2007. Nr. 33 (486), 2.4.3. apakšnodaļa. Onževs M. Tiesību normu laika aspekti tiesiskā un demokrātiskā valstī. Latvijas Universitāte. Promocijas darbs. 2014, 41. lpp. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/28260/298-46261-Maris_Onzevs_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

⁴¹ Oxera. Quantifying antitrust damages. Towards non-binding guidance for courts. Study prepared for the European Commission. 2009, p. 90. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf. Connor JM. Price-Fixing Overcharges: Legal and Economic Evidence. SSRN. 2005. Pieejams: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=787924. OECD. Report on the Nature and Impact of Hard Core Cartels and Sanctions against Cartels under National Competition Laws. 2002. Pieejams: <https://www.oecd.org/daf/competition/cartels/2081831.pdf>. Connor JM, Bolotova Y. Cartel Overcharges: Survey and Meta-Analysis. SSRN. 2006. Pieejams: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=788884. Bundeskartellamt. Effective cartel prosecution. Benefits for the economy and consumers. Pieejams: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Brosch%20C3%BCren/Broschure%20-%20Effective%20cartel%20prosecution.pdf?__blob=publicationFile&v=13.

patērētājs vai jebkura cita juridiska persona vai persona bez šāda statusa – visi var atprasīt atbilstošu atlīdzinājumu par tiem nodarītajiem zaudējumiem. Turklāt šī persona var būt gan tieši cietusi no konkurences tiesību pārkāpuma, gan cietusi netieši.⁴²

- 22 Arī EST spriedumā *Cogeco Communications*⁴³ ir atzinusi, ka tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību ir absolūti jebkurai personai, kas ir cietusi no konkurences tiesību pārkāpuma, jo šāda kārtība pati par sevi veicina arī konkurences tiesību ievērošanu kā tādu. Vēl jo vairāk, kā izriet no tādiem EST spriedumiem kā *Manfredi*⁴⁴ un *Kone and Others*⁴⁵, šādu tiesību pastāvēšana jebkurai personai attiecas arī uz gadījumiem, kad tiesību normu intertemporālās darbības dēļ ir nepieciešams pamatot prasību, izmantojot vecāku KL 21. panta pirmās daļas normu vai vispārīgo normu prasības par zaudējumiem celšanai – CL 1779. pantu (par minēto plašāk šī metodiskā materiāla 2.3.4. apakšnodaļā).

2.3.2. ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBAS PRASĪBAS LAIKA DIMENSIJA (KAD?)

- 23 Saskaņā ar KL 6. panta pirmās daļas 1. punktu KP uzrauga, kā tiek ievērots tirgus dalībnieku dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas un vienošanās aizliegums, kas noteikts šajā likumā, citos normatīvajos aktos un starptautiskajos līgumos. Savukārt KL 20. panta pirmās daļas pirmais teikums nosaka, ka KL pārkāpumu līdztekus KP var konstatēt arī tiesa. Tādējādi, ja personai rodas pamatotas aizdomas par iespējamu konkurences tiesību pārkāpumu, tā var ne tikai vērsties ar attiecīgu iesniegumu KP, bet arī vērsties tiesā, lai šo pārkāpumu lūgtu konstatēt tiesai un piedzītu attiecīgu atlīdzinājumu par nodarītajiem zaudējumiem. Citiem vārdiem, nedz CPL, nedz KL nenosaka ierobežojumus tam, kad persona var vērsties tiesā ar prasību par konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzību.
- 24 Vienlaikus CPL 250.⁶⁹ panta pirmā daļa paredz, ka konkurences tiesību pārkāpums, kas konstatēts ar KP lēmumu, kas ir stājies spēkā un kļuvis nepārsūdzams, no jauna nav jāpierāda.⁴⁶ Citiem vārdiem, personai, kas vērsas tiesā ar prasību par konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzību, nav atkārtoti tiesā vairs jāpierāda konkurences pārkāpuma esamība. Saskaņā ar minēto pantu tā uzskatāma par pierādītu, un līdz ar to prasības apmierināšana un veiksmīgai vešanai ir nepieciešams pamatot tikai atlikušos divus kritērijus (skat. šī metodiskā materiāla 2.2.2. apakšnodaļu). Tādējādi, lai gan jebkurai personai savu tiesību aizstāvēšanai konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā ir iespēja jebkurā laikā vērsties tiesā, tomēr prasības vieglākai, efektīvākai, veiksmīgākai pierādīšanai un vešanai kopumā, to būtu vēlams darīt pēc tam, kad KP lēmums⁴⁷, ar kuru konstatēts attiecīgais konkurences tiesību pārkāpums, ir kļuvis nepārsūdzams.
- 25 Tajā pašā laikā, ja persona tomēr izvēlas vērsties tiesā pirms šāds KP lēmums ir kļuvis nepārsūdzams, tiesai procesuālās efektivitātes nolūkos būtu jāaptur tiesvedība, līdz konkrētais KP lēmums būs kļuvis nepārsūdzams. Līdzīgi, ja KP uzsāks skatīt lietu par konkurences tiesību pārkāpumu, kas saistīta ar konkrēto tiesā iesniegto prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, tiesai arī būtu jāaptur tiesvedība. Konkrētāk, šajā gadījumā tā būtu apturama līdz brīdim, kad KP ir pieņēmusi lēmumu un tas ir kļuvis nepārsūdzams vai arī KP ir citā veidā izbeigusi konkrētās lietas izpēti.⁴⁸ Minēto paredz CPL 214. panta 7. punkta⁴⁹ un 216. panta 9. punkta⁵⁰ noteikumi.

⁴² Skat. šīs metodikas 11. punktu.

⁴³ EST 28.03.2019. spriedums C-637/17, *Cogeco Communications*, 37.–41. punkts. Skatīt arī: EST 20.09.2001. spriedums C-453/99, *Courage*, 27. punkts. EST 21.12.2016. spriedums C-164/15 P un C-165/15 P, *Aer Lingus*, 105. punkts.

⁴⁴ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 95. punkts.

⁴⁵ EST 05.06.2014. spriedums C-557/12, *Kone and Others*, 20.–23. punkts.

⁴⁶ Direktīvas 9. pants, preambulas 34. apsvēruma un 2. panta 12. punkts. 19.10.2017. Grozījumu Civilprocesa likumā, kas stājas spēkā 01.11.2017., anotācija. Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/C01EC42AEC2A79D7C225812A002A8C21?OpenDocument>.

⁴⁷ KL 8. panta pirmās daļas 3. punktā minētais lēmums jeb lēmums par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu.

⁴⁸ Šie veidi uzskaitīti šīs metodikas 66. punktā (KL 8. panta pirmās daļas 3. punkts, KL 8. panta pirmās daļas 4. punkts, 27.² pants, 27.³ pants).

⁴⁹ Saskaņā ar CPL 214. panta 7. punktu tiesa aptur tiesvedību, ja KP izskata lietu par konkurences tiesību pārkāpumu, kas saistīta ar prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu.

⁵⁰ Saskaņā ar CPL 216. panta 9. punktu tiesvedība tiek apturēta šā likuma 214. panta 7. punktā paredzētajā gadījumā – līdz konkurences iestāde ir pieņēmusi lēmumu vai citā veidā izbeigusi lietu izpēti.

2.3.3. ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBAS PRASĪBU IZSKATĪŠANAS KOMPETENTĀ TIESA (KUR?)

- 26 Ar grozījumiem KL⁵¹ un CPL⁵², kas stājās spēkā 01.11.2017., gan KL, gan CPL ieviesta norma, kas nosaka zaudējumu atlīdzības prasību par konkurences tiesību pārkāpumu institucionālo piekritību. Proti, ar šiem grozījumiem gan KL 20. panta pirmajā daļā, gan CPL 250.⁶⁵ pantā tika ieviests regulējums, kas nosaka, ka lietas par zaudējumu atlīdzināšanu konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā izskata Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa. Bet šāda kārtība tika mainīta līdz ar Ekonomisko lietu tiesas izveidošanu.
- 27 Saskaņā ar CPL 01.10.2020. grozījumiem⁵³, kas stājušies spēkā 01.01.2021., lietas par zaudējumu atlīdzināšanu konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā turpmāk izskata Ekonomisko lietu tiesa (CPL 24. panta 1.¹ daļas 10. punkts un 250.⁶⁵ pirmā daļa). Tādējādi jebkura prasība par zaudējumu atlīdzināšanu konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā, kuru persona šobrīd vēlas celt, ir ceļama Ekonomisko lietu tiesā.⁵⁴ Savukārt attiecībā uz prasības pieteikumiem, kas Latgales priekšpilsētas tiesā iesniegti līdz 31.12.2020., CPL pārejas noteikumu 153. punkts nosaka, ka tos turpina skatīt Latgales priekšpilsētas tiesa.⁵⁵
- 28 Lietās par zaudējumu atlīdzību par konkurences tiesību pārkāpumiem iespējama arī tiesas pieņemto spriedumu pārsūdzība. Saskaņā ar CPL 24. panta 1.² daļu apelācijas kārtībā pārsūdzētu Ekonomisko lietu tiesas nolēmumu izskata Rīgas apgabaltiesa.⁵⁶ Savukārt saskaņā ar CPL 4. panta trešo daļu otrās instances tiesas spriedumu lietas dalībnieki var pārsūdzēt kasācijas kārtībā, kuru saskaņā ar CPL 24. panta trešo daļu izskata Augstākā tiesa.⁵⁷
- 29 Prasības par zaudējumu atlīdzību par konkurences tiesību pārkāpumu ceļamas Ekonomisko lietu tiesā arī tad, ja konkurences tiesību pārkāpumu konstatē, piemēram, Eiropas Komisija, un saistībā ar to ir nodarīti zaudējumi Latvijā. Proti, saskaņā ar EST spriedumu *CDC Hydrogen Peroxide*⁵⁸ konkurences tiesību pārkāpumi ir uzskatāmi par pārkāpumiem, kas izriet no neatļautas darbības.⁵⁹ Tādējādi piemērojams Regulas⁶⁰ 1215/2012 jeb Briseles Ibis Regulas 7. panta 2. punkts, kas nosaka, ka personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citā dalībvalstī lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, – tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu. Savukārt par vietu, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu, ir atzīstama personas, kas cietusi no konkurences tiesību pārkāpuma, domicils.⁶¹ Līdz ar to, kamēr vien konstatējams, ka ar konkrēto konkurences tiesību pārkāpumu personai, kura dzīvo Latvijā, ir radies zaudējums, tā ceļama Latvijas tiesā, konkrētāk, Ekonomisko lietu tiesā.

2.3.4. ZAUDĒJUMU PAR KONKURENCES TIESĪBU PĀRKĀPUMU ATLĪDZINĀŠANAS PAMATS (UZ KĀDA PAMATA?)

- 30 CPL 128. panta otrā daļa nosaka, kāda informācija ir iekļaujama prasības pieteikuma saturā. Minētā panta otrās daļas 6. punkts nosaka, ka prasības pieteikumā ir norādāms likums, uz kuru prasība pamatota. Šāds likums, ar kuru prasība ir pamatojama jeb prasības pamats, jebkurā gadījumā ir materiālo tiesību norma. Proti, saskaņā ar CL 3. pantu katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies. Tādējādi konkrētais likums, ar kuru pamatojama prasība, var atšķirties atkarībā no tā, kad tieši notikusi pret

⁵¹ 05.10.2017. Grozījumi Konkurences likumā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/294352-grozijumi-konkurences-likuma>.

⁵² 19.10.2017. Grozījumi Civilprocesa likumā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/294640-grozijumi-civilprocesa-likuma>.

⁵³ 01.10.2020. Grozījumi Civilprocesa likumā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/317939-grozijumi-civilprocesa-likuma>.

⁵⁴ Skat. arī: CPL 3. pants.

⁵⁵ Skat. arī: CPL pārejas noteikumu 153. punkta otrais teikums, kā arī CPL pārejas noteikumu 154. un 155. punkts.

⁵⁶ Skat. arī: CPL 4. panta pirmā daļa un CPL 153. punkta otrais teikums un 154. punkts.

⁵⁷ Skat. arī: CPL pārejas noteikumu 155. punkts.

⁵⁸ EST 21.05.2015. spriedums C-352/13, *CDC Hydrogen Peroxide*, 42., 56. punkts.

⁵⁹ Skat. arī: EST 24.11.2020. spriedums C-59/19, *Wikinghof*, 33. punkts. Ģenerālvokāta *Saugmandsgaard Øe* 10.09.2020. viedoklis EST lietā C-59/19, *Wikinghof*, 116.–140. punkts.

⁶⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās.

⁶¹ EST 21.05.2015. spriedums C-352/13, *CDC Hydrogen Peroxide*, 52. punkts. EST 16.07.2009. spriedums C-189/08, *Zuid-Chemie*, 27. punkts. EST 07.03.1995. spriedums C-68/93, *Shevill and Others*, 20.–21. punkts.

- konkurenci vērstā darbība (uz minēto pēc būtības ir norādījusi arī EST spriedumā *Cogeco Communications*⁶²). Ņemot vērā minēto, ir iespējams izdalīt četrus periodus.
- 31 Pirmkārt, ja konkrētā pret konkurenci vērstā darbība, kas radījusi zaudējumus konkrētajai personai, ir notikusi laika periodā no 01.11.2017., prasība ir pamatojama ar KL 21. panta pirmo daļu, kāda tā ir šobrīd spēkā esošajā redakcijā no 01.11.2017. Šobrīd spēkā esošā KL 21. panta pirmā daļa nosaka, ka persona, kura cietusi zaudējumus konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, ir tiesīga prasīt un saņemt no pārkāpēja zaudējumu atlīdzību, tai skaitā atrauto peļņu un procentus, no dienas, kad zaudējumi radušies, līdz dienai, kad samaksāta zaudējumu atlīdzība, lai nodrošinātu tādu stāvokli, kāds personai būtu bijis, ja konkurences tiesību pārkāpums nebūtu izdarīts.
- 32 Otrkārt, ja konkrētā pret konkurenci vērstā darbība ir notikusi laika periodā no 16.04.2008. līdz 31.10.2017., prasība ir pamatojama ar KL 21. panta pirmo daļu, kāda tā bija redakcijā, kas bija spēkā šajā konkrētajā periodā. Proti, tobrīd KL 21. panta pirmā daļa noteica, ka persona, kura ir cietusi zaudējumus šā likuma pārkāpuma dēļ, ir tiesīga prasīt no pārkāpēja zaudējumu atlīdzību un likumiskos procentus. Savukārt, lai gan minētajā normā pēc būtības nav ietvertas tiesības prasīt arī atrauto peļņu, šādas tiesības jebkurā gadījumā izriet no vispārīgā regulējuma jeb CL 1772. panta, kas paredz, ka jau cēlies zaudējums var būt vai nu cietušā tagadējās mantas samazinājums, vai arī viņa sagaidāmās peļņas atrāvums. Turklāt tiesības prasīt arī atrauto peļņu jebkurā gadījumā izriet arī no EST spriedumiem.⁶³
- 33 Treškārt, ja konkrētā pret konkurenci vērstā darbība ir notikusi laika periodā no 01.01.2002. līdz 15.04.2008., prasība ir pamatojama ar KL 21. panta pirmo daļu, kāda tā bija redakcijā no 01.01.2002. līdz 15.04.2008. Konkrētāk, KL 21. panta pirmā daļa noteica, ka tirgus dalībnieks, kas tīši vai aiz neuzmanības pārkāpj tobrīd spēkā esošā KL 11., 13., 15. vai 18. panta noteikumus, sedz zaudējumus, kas pārkāpuma dēļ radušies citam tirgus dalībniekam vai līguma pusei. Lai gan minētā norma nesatur norādi nedz uz atrautās peļņas, nedz procentu par pagājušo laiku atlīdzināšanu, sagaidāms, ka šādus zaudējumus tik un tā ir iespējams prasīt, ņemot vērā EST tiesu praksi⁶⁴ un papildinot prasības pamatu arī ar CL 1772. pantu un CL 1759. panta 1. punktu.
- 34 Ceturtkārt, ja konkrētā pret konkurenci vērstā darbība ir notikusi laika periodā līdz 31.12.2001., prasība ir pamatojama ar vispārējo CL regulējumu par zaudējumiem un to atlīdzību. Proti, prasība ir pamatojama ar CL 1779. pantu, kurš arī šobrīd spēkā esošajā redakcijā nosaka, ka katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis, un CL 1772. pantu, kā arī CL 1759. panta 1. punktu.
- 35 Nereti prasības pieteikumos par zaudējumu atlīdzību par konkurences tiesību pārkāpumu, norādot prasības pamatu, paralēli KL 21. panta pirmajai daļai papildus tiek izdarīta arī atsauce uz vispārīgo regulējumu jeb CL 1779. pantu. Turklāt papildus prasījums nereti tiek pamatots arī ar CL 1635. panta pirmo daļu, kas nosaka, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot.⁶⁵ Citiem vārdiem, minētais ir vispārīgais prasības pamats prasījumam par kaitējuma atlīdzību, kas izriet no neatļautas darbības (par kādu, piemēram, saskaņā ar EST spriedumu *CDC Hydrogen Peroxide*⁶⁶, konkurences tiesību pārkāpums ir arī atzīstams). Tajā pašā laikā, prasību pamatojot ar KL 21. panta pirmo daļu (šobrīd spēkā esošajā redakcijā), papildinoša arī CL 1779. panta un CL 1635. panta pirmās daļas minēšana nešķiet obligāta, jo KL 21. panta pirmā daļa pēc savas būtības jau pilnībā aptver minēto tiesību, kas izriet no minētajām CL normām, saturu un ir speciālo tiesību norma prasību par zaudējumu atlīdzību konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā attiecībā pret minētajām CL normām.
- 36 Rezumējot iepriekš minēto, turpmāk tabulā norādīti, KP ieskatā, iespējamie prasības pamati, ar kuriem pamatojama prasība atkarībā no tā, kad noticis konkurences tiesību pārkāpums.

⁶² EST 28.03.2019. spriedums C-637/17, *Cogeco Communications*, 30.–34. punkts.

⁶³ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 100. punkts. EST 06.06.2013. spriedums C-536/11, *Donau Chemie*, 24. punkts.

⁶⁴ Turpat.

⁶⁵ Konkrētā CL panta redakcija stājās spēkā no 01.03.2006.

⁶⁶ EST 21.05.2015. spriedums C-352/13, *CDC Hydrogen Peroxide*, 42., 56. punkts.

No 01.11.2017.	No 16.04.2008. līdz 31.10.2017.	No 01.01.2002. līdz 15.04.2008.	Līdz 31.12.2001.
KL 21. panta pirmā daļa	KL 21. panta pirmā daļa, CL 1722. pants	KL 21. panta pirmā daļa, CL 1772. pants, CL 1759. panta 1. punkts	CL 1779. pants, CL 1772. pants, CL 1759. panta 1. punkts

37 Ja prasība tiek celta par zaudējumu atlīdzību par konkurences tiesību pārkāpumu, kuru konstatējusi Eiropas Komisija, aktuāls var kļūt jautājums par to, kuras valsts likums, izskatot lietu Ekonomisko lietu tiesā⁶⁷, ir piemērojams. Šajā sakarā Regulas⁶⁸ 864/2007 jeb Roma II Regulas 6. pants sniedz faktiski vairākas iespējas. Bet uzņēmumiem, kuru domicils un primārā darbības vieta ir Latvija, visticamāk, prasību visvieglāk būtu vest pēc Latvijas likumiem saskaņā ar Roma II Regulas 6. panta trešo daļu. Saskaņā ar šī panta trešo daļu piemērojamais likums ir a) tās valsts likums, kurā atrodas tirgus, kas ar konkurences tiesību pārkāpumu ir ietekmēts vai pastāv augsta varbūtība, ka ir ietekmēts, b) tās valsts likums, kuras tiesā prasītājs iesniedzis prasību (saskaņā ar noteikumiem par jurisdikcijas noteikšanu) pret vairākiem atbildētājiem vienīgi tad, ja konkurences ierobežojums, kas ir pamatā prasījumam pret katru no šiem atbildētājiem, tieši un būtiski ietekmē arī konkrētās dalībvalsts tirgu.

2.3.5. SUBJEKTI, PRET KO VĒRŠAMA PRASĪBA (PRET KO?)

38 Ar Direktīvas 11. pantu (un preambulas 37. apsvērumu) kopš 01.11.2017. Latvijā tika noteikts jauns princips attiecībā uz to, kam ir jāuzņemas atbildība par zaudējumu atlīdzību. Proti, ar minētajiem noteikumiem nostiprināts, ka pārkāpēji par konkurences tiesību pārkāpumiem turpmāk ir solidāri atbildīgi. Minētais princips Latvijas likumos nostiprināts KL 21. panta ceturtajā daļā. KL 21. panta ceturta daļa nosaka, ka pārkāpēji ir solidāri atbildīgi par zaudējumiem, kas radušies kopīgi izdarīta konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, izņemot šā panta piektajā un septītajā daļā minētos gadījumus. Tādējādi, lai gan eksistē šis vispārējais princips par solidāru atbildību, attiecībā uz minēto pastāv diezgan daudzi izņēmumi.

39 Pirmais izņēmumu bloks ir KL 21. panta piektā daļa. KL 21. panta piektā daļa norāda, ka mazs vai vidējs uzņēmums ir atbildīgs par nodarītajiem zaudējumiem tikai attiecībā pret saviem tiešajiem un netiešajiem pircējiem vai piegādātājiem, ja tas atbilst šādiem nosacījumiem: 1) tā tirgus daļa konkrētajā tirgū visā konkurences tiesību pārkāpuma laikā bija mazāka par pieciem procentiem, 2) šā panta ceturtajā daļā minētās solidārās atbildības piemērošana neatgriezeniski apdraudētu tā ekonomisko dzīvotspēju un izraisītu šāda uzņēmuma aktīvu pilnīgu vērtības zudumu. Tādējādi šāds izņēmums attiecas tikai uz maziem un vidējiem uzņēmumiem saskaņā ar Komisijas Rekomendāciju⁶⁹ 2003/361/EK, bet ne uz lieliem uzņēmumiem (vismaz 250 nodarbinātie un pārsniedz 50 milj. *euro* gada apgrozījumu vai gada bilances kopsumma pārsniedz 43 milj. *euro*). Ņemot vērā minētajā rekomendācijā noteikto, sagaidāms, ka Latvijā nav pārāk daudz tādu uzņēmumu, kas uzskatāmi par lieliem uzņēmumiem. Turklāt, pat kad tie ir mazi vai vidēji uzņēmumi, tiem ir jāizpilda divi papildus kritēriji, lai nebūtu solidāri atbildīgi par visu pārkāpumu. Pirmais kritērijs neizpildās, ja attiecīgā uzņēmuma tirgus daļa kaut uz brīdi pārkāpuma laikā bija vismaz 5 %. Otrais kritērijs savukārt izpildās, ja tiek apdraudēta attiecīgā uzņēmuma pastāvēšana, kas no praktiskā viedokļa ir vērtējams jautājums, kuru tiesai būtu jābalsta uz attiecīgā uzņēmuma iesniegtiem finanšu aprēķiniem un finanšu rādītājiem. Bet, pat ja attiecīgais uzņēmums izpilda šos kritērijus, uz to nebūs attiecināma KL 21. panta piektā daļa, ja pastāvēs KL 21. panta sestajā daļā noteiktais. Proti, uzņēmums, kas pārkāpis konkurences tiesības, 1) ir pārkāpis tās arī agrāk, 2) ir organizējis vadījis konkurences tiesību

⁶⁷ Skat. šīs metodikas 29. punktu.

⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

⁶⁹ Komisijas Rekomendācija Nr. 2003/361/EK (2003. gada 6. maijs) par sīku (mikro), mazu un vidēju uzņēmumu definīciju pielikuma 2. pants. Skat. arī: Komisijas Regulas (ES) Nr. 651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu preambulas 30. apsvērumu, 2. panta 2. punkts un I pielikums.

- pārkāpuma īstenošanu, 3) ir piespiedis citus tirgus dalībniekus izdarīt konkurences tiesību pārkāpumu.
- 40 Otrais izņēmumu bloks ir KL 21. panta septītā daļa. Šis noteikums nosaka, ka pārkāpējs, kurš iecietības programmas ietvaros ir atbrīvots no naudas soda, ir solidāri atbildīgs par nodarītajiem zaudējumiem: 1) tikai saviem tiešajiem vai netiešajiem pircējiem vai piegādātājiem; 2) citām personām, kuras nav tā tiešie vai netiešie pircēji vai piegādātāji, tikai tad, ja pilnu zaudējumu atlīdzību nav iespējams iegūt no pārējiem tirgus dalībniekiem, kas piedalījās konkurences tiesību pārkāpuma izdarīšanā. Tādējādi KL 21. panta septītā daļa paredz speciālu regulējumu attiecībā uz pārkāpēju, kurš izvēlēties sadarboties ar konkurences iestādi, lai palīdzētu pilnībā atklāt pārkāpumu. Šādi uzņēmumi tad primāri atbild tikai par zaudējumiem, kurus tie nodarījuši saviem tiešajiem un netiešajiem pircējiem un piegādātājiem. Par citiem zaudējumiem tie atbild tikai tad, ja citiem pārkāpējiem nepietiek resursu pilnas zaudējumu atlīdzības nodrošināšanai.
- 41 Papildus attiecībā uz KL 21. panta ceturtais daļas piemērošanu ir nepieciešams ņemt vērā arī tās intertemporālo piemērojamību. Konkrētā norma ir materiālo tiesību norma,⁷⁰ līdz ar to saskaņā ar CL 3. panta noteikumiem tā attiecināma uz pārkāpumiem, kas izdarīti no 01.11.2017., kad stājās spēkā attiecīgie grozījumi KL.⁷¹ Līdz ar to, ciktāl tas skar vērsanos pret pārkāpējiem solidāri, izšķirami divi gadījumi:
- 1) ja konkrētā pret konkurenci vērstā darbība ir notikusi no 01.11.2017., tad prasību var celt pret visiem pārkāpējiem, kas piedalījušies konkurences tiesību pārkāpumā, jo tie visi ir solidāri atbildīgi par zaudējumiem. Tādējādi, ja teorētiski kāds no pārkāpējiem pats nevar atlīdzināt radītos zaudējumus, tad tie ir jāatlīdzina citiem konkurences tiesību pārkāpuma dalībniekiem, kuriem pēc tam pret pirmo ir regresa tiesības;
 - 2) ja konkrētā pret konkurenci vērstā darbība ir notikusi pirms 01.11.2017., tad prasību var celt tikai pret to konkrēto konkurences tiesību pārkāpēju (pārkāpējiem), kurš ir veicis attiecīgo pārkāpumu un tādējādi radījis zaudējumus. Savukārt, ja šāda prasība par pārkāpumu pirms 01.11.2017. ir celta solidāri pret visiem pārkāpējiem, tad daļā pret tiem, kuru dēļ konkrētais nodarītais zaudējums nav radies, prasība ir noraidāma.
- 42 Ja pārkāpums ir viens ilgstošs, turpināts pārkāpums, kurš sācies pirms 01.11.2017. un noslēdzies pēc 01.11.2017. (piemēram, pārkāpums bijis no 01.01.2015. līdz 31.12.2019.), tad, visticamāk, KL noteiktais piemērojams šādi (arī ņemot vērā, ka viens ilgstošs, turpināts pārkāpums pēc būtības ir vairāku pārkāpumu sērija⁷² un Direktīvas 21.pants paredz, ka Direktīvas materiālo tiesību normas nedrīkst tikt piemērotas retroaktīvi)⁷³. Par pārkāpumu epizodēm pirms 01.11.2017. no pārkāpējiem radītos zaudējumus nevar prasīt solidāri. Savukārt attiecībā uz pārkāpumu epizodēm no 01.11.2017. par nodarītajiem zaudējumiem pārkāpējiem var piemērot solidāru atbildību.⁷⁴

2.3.6. NOILGUMS UN TĀ TECĒJUMS ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBAS PRASĪBU GADĪJUMĀ

- 43 Noilgumu un tā tecējumu zaudējumu atlīdzības prasībām, kas saistītas ar konkurences tiesību pārkāpumu, KL regulē 21.⁴ pants. Tā pirmā daļa regulē to, kad sāk skaitīt noilguma termiņu. Savukārt minētā panta otrā daļa regulē noilguma tecējuma apturēšanu.⁷⁵

⁷⁰ Kirst P. The temporal scope of the damages directive: a comparative analysis of the applicability of the new rules on competition infringements in Europe. 2019. Pieejams: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3478604.

⁷¹ 05.10.2017. Grozījumi Konkurences likumā, kas stājas spēkā 01.11.2017. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/294352-grozijumi-konkurences-likuma>. Skat. arī: Direktīvas 21. pants. EST 14.07.1994. spriedums C-91/92, *Paola Faccini Dori*, 20.–25., 30. punkts.

⁷² EST 08.07.1999. spriedums C-49/92 P, *Anic Partecipazioni*, 76. punkts. Vispārīgās tiesas 17.12.1991. spriedums T-6/89, *Enichem Anic*, 204. punkts.

⁷³ Skat. arī: AT 24.11.2011. spriedums SKA-708/2011, 12. punkts.

⁷⁴ Par minēto, iespējams, būtu lietderīgi uzdot EST jautājumu prejudiciālā nolēmuma sniegšanai, ja lietā izceļas jautājums par to, kādā veidā piemērojama solidārā atbildība.

⁷⁵ Noilguma tecējuma apturēšanu papildus regulē arī KL 21.³ panta pirmā daļa, kas nosaka, ka, kamēr notiek konkurences tiesību pārkāpuma izraisīta strīda izšķiršana vienošanās ceļā, lai noslēgtu izlīgumu, noilguma termiņš zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai tiek apturēts. Turklāt minētajā normā arī paredzēts, ka noilguma termiņa apturēšana

- 44 KL 21.⁴ panta pirmajā daļā ir noteikts, ka noilguma termiņu zaudējumu atlīdzināšanas prasības celšanai sāk skaitīt ar to dienu, kad konkurences tiesību pārkāpums ir beidzies un prasītājs zina, vai bija pamats uzskatīt, ka viņš zina 1) par pārkāpēja rīcību un to, ka pārkāpums ir konkurences tiesību pārkāpums, 2) ka konkurences tiesību pārkāpuma dēļ viņam ir nodarīti zaudējumi, 3) pārkāpēja identitāti. Tādējādi noilguma termiņš prasībām par zaudējumu atlīdzību sāk tecēt tikai tad, kad vienlaicīgi (kumulatīvi) iestājušies visi trīs kritēriji.⁷⁶ Piemēram, ja persona ir uzzinājusi par pārkāpēja identitāti, rīcību un to, ka pārkāpums ir konkurences tiesību pārkāpums, pirms tā uzzina (vai bija pamats uzskatīt, ka tā zina), ka tai ir nodarīti zaudējumi, notecējuma termiņš nesāksies. Šai ziņā jāmin, ka no praktiskā viedokļa visi šie kritēriji visbiežāk būs izpildīti ar brīdi, kad KP lēmums par pārkāpuma konstatēšanu (tiesiskā pienākuma, naudas soda uzlikšanu) publicēts oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” (KL 6. panta otrā daļa).⁷⁷ Tomēr notecējuma termiņš nesāks tecēt ar šo brīdi KL 21.⁴ panta otrajā daļā noteiktā dēļ.
- 45 KL 21.⁴ panta otrās daļas pirmais teikums noregulē, ka noilguma tecējums tiek apturēts uz laiku, kamēr konkurences iestāde izvērtē konkurences tiesību pārkāpumu, uz kuru attiecas zaudējumu atlīdzināšanas prasība. Savukārt minētās panta daļas otrais teikums nosaka, ka noilguma tecējuma apturēšana beidzas gadu pēc tam, kad lēmums par pārkāpumu ir stājies spēkā un kļuvis nepārsūdzams vai minētās darbības izbeigtas citādi. Citiem vārdiem, kamēr no KP lēmuma izrietošajām attiecībām nav galīga noregulējuma raksturs (lēmums kļuvis nepārsūdzams), tikmēr prasības notecējuma termiņš nesāksies. Vēl jo vairāk, tas sāks tecēt tikai gadu pēc tam, kad attiecīgais lēmums būs kļuvis nepārsūdzams.
- 46 Attiecībā uz noilguma termiņa garumu Direktīvas 10. panta trešā daļa nosaka, ka tas nedrīkst būt īsāks par pieciem gadiem, jo tam ir jābūt tādām, kas nepadara tiesības uz pilnīgu atlīdzinājumu īstenošanu praktiski neiespējamu (*practically impossible*) vai pārmērīgi grūtu (*excessively difficult*) (Direktīvas preambulas 36. apsvēruma).⁷⁸ Savukārt KL izlemts šādu termiņu prasības iesniegšanas notecējumam nenoteikt. Līdz ar to, ņemot vērā, ka konkurences tiesību pārkāpumi pēc savas būtības ir pārkāpumi, kas izriet no neatļautas darbības,⁷⁹ piemērojams ir vispārējais noilgums, kas noteikts CL 1895. pantā jeb 10 gadi.⁸⁰
- 47 Līdz ar to, ja KP lēmums ir kļuvis nepārsūdzams 25.01.2022., tad par noilguma termiņa sākumu būs uzskatāms 25.01.2023. Savukārt prasības notecējums iestāsies pēc 10 gadiem jeb 25.01.2032. (izņemot, ja šajā periodā iestājas kādi citi notikumi, kas nosaka, ka notecējuma termiņš ir apturams vai sāk tecēt no jauna).⁸¹ KP vērš uzmanību, ka minētais ir tikai ilustratīvs termiņa aprēķināšanas piemērs un katrs konkrētais gadījums būtu vērtējams atsevišķi.

2.3.7. VALSTS NODEVA PAR ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBAS PRASĪBU UN CITI TIESĀŠANĀS IZDEVUMI

- 48 Tā kā nodarīto zaudējumu piedziņa īstenojama CPL kārtībā, kas balstīta uz sacīkstes principu (CPL 10. pants), tad ar prasības iesniegšanu, kā arī tiesvedības vešanu kā tādu saistīti noteikti izdevumi. CPL 33. panta pirmā daļa nosaka, ka tiesāšanās izdevumi ir tiesas izdevumi, drošības nauda (CPL 43.¹ pants) un ar lietas vešanu saistītie izdevumi. Saskaņā ar minētā panta otro daļu tiesas izdevumi ir: 1) valsts nodeva (CPL 34., 35. pants), 2) kancelejas nodeva (CPL 38. pants), 3) ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi (CPL 39. pants). Savukārt ar lietas vešanu saistītie izdevumi (CPL 44. pants) ir: 1) izdevumi par advokāta palīdzību, 2) izdevumi sakarā ar ierašanos uz tiesas sēdēm, 3) ar pierādījumu savākšanu saistītie izdevumi, 4) izdevumi par valsts nodrošināto juridisko palīdzību, 5) izdevumi par tulka palīdzību tiesas sēdē.

attiecas vienīgi uz pusēm, kuras ir vai bija iesaistītas vai pārstāvētas strīda izšķiršanā, lai noslēgtu izlīgumu. Šī sakarā skatīt arī Direktīvas preambulas 49. un 50. apsvērumu, kā arī 18. panta pirmo un otro daļu.

⁷⁶ Direktīvas preambulas 36. apsvēruma un 10. pants.

⁷⁷ Tas pats attiecas uz šāda paša rakstura Eiropas Komisijas lēmumiem.

⁷⁸ Skat. arī: EST 10.07.1997. spriedums C-261/95, *Palmisani*, 27. punkts. EST 20.09.2001. spriedums C-453/99, *Courage*, 29. punkts. EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 62. punkts

⁷⁹ EST 21.05.2015. spriedums C-352/13, *CDC Hydrogen Peroxide*, 42., 56. punkts. EST 24.11.2020. spriedums C-59/19, *Wikingerhof*, 33. punkts. Izriet arī no EST 28.03.2019. sprieduma C-637/17, *Cogeco Communications*, 20. punkts.

⁸⁰ Skat. arī: 05.10.2017. Grozījumu Konkurences likumā anotācija.

⁸¹ Direktīvas preambulas 49.–50. punkts un 18. pants, CL 1893. pants un turpmākie panti.

- 49 Nodarīto zaudējumu atlīdzības prasības par konkurences tiesību pārkāpumu kontekstā būtiskākie (no visiem uzskaitītajiem izmaksu ziņā) ir valsts nodevas samaksa un arī honorārs par juridiskās palīdzības sniegšanu, ja tāda tiek izmantota. Citi papildu izdevumi var rasties, bet tos ir grūti paredzēt, jo tie būs atkarīgi no konkrētās tiesvedības gaitas (piemēram, vai būs nepieciešams maksāt kancelejas nodevas, tiks iesniegtas, bet tiesa noraidīs blakus sūdzības u. tml.), kā arī tās iznākuma (piemēram, vai prasība tiek apmierināta pilnā apmērā vai daļēji).
- 50 CPL 34. panta pirmā daļa nosaka, ka valsts nodeva ir atkarīga no prasības summas. Ja prasības summa uz pieteikuma iesniegšanas brīdi nav precīzi zināma vai to var noteikt tikai aptuveni, to tiesvedības laikā ir iespēja precizēt līdz lietas izskatīšanas uzsākšanai pēc būtības (CPL 74. panta trešās daļas 3. punkts). Prasības summu var arī grozīt, to samazinot (CPL 74. panta trešās daļas 2. punkts). Savukārt pārmaksātā valsts nodeva ir atmaksājama (CPL 37. panta pirmās daļas 1. punkts).
- 51 Ilustratīvam piemēram, ja pasūtītājam radītie zaudējumi kartelizēta iepirkuma dēļ sastāda 1 000 000 *euro*, šādas prasības valsts nodeva būs aprēķināma saskaņā ar CPL 34. panta pirmās daļas 1. punkta “f” apakšpunktu. Konkrētā norma nosaka, ka prasībās, kas pārsniedz 711 435 *euro*, valsts nodeva ir 8715 *euro* plus 0,6 % no prasības summas, kas pārsniedz 711 435 *euro*. Citiem vārdiem, par prasību 1 000 000 *euro* apmērā ir maksājama valsts nodeva 10 446,39 *euro*. Piemēram, ja uzņēmumam, kuram nodarīti zaudējumi dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma ļaunprātīgas rīcības dēļ, sastāda 50 000 *euro*, šādas prasības valsts nodeva būs aprēķināma saskaņā ar CPL 34. panta pirmās daļas 1. punkta “d” apakšpunktu. Konkrētā norma nosaka, ka prasībās, kas novērtējamās naudas summā no 28 458 *euro* līdz 142 287 *euro*, valsts nodeva ir 1200 *euro* plus 1,6 % no prasības summas, kas pārsniedz 28 457 *euro*. Citiem vārdiem, par prasību 50 000 *euro* apmērā ir maksājama valsts nodeva 1544,69 *euro*.⁸²
- 52 Arī CPL 44. panta pirmās daļas 1. punkts paredz, ka izdevumi advokāta palīdzības samaksai ir atkarīgi no prasības summas un prasījumu apmierinātās daļas. Proti, šajā normā (“a” līdz “c” apakšpunkts) ir noteikts, ka izdevumi advokāta palīdzības samaksai ir atlīdzināmi to faktiskajā apmērā, bet ne vairāk kā noteikta summa, ņemot vērā prasības summu un prasījumu apmierināto daļu. Piemēram, ja prasījuma apmierinātā daļa būtu 1 000 000 *euro*, tad atlīdzināmo izdevumu par advokāta palīdzību samaksai apmēru nosaka CPL 44. panta pirmās daļas 1. punkta “c” apakšpunkts, kurā noteikts, ka tie ir 5 % no prasījumu apmierinātās daļas. Konkrētāk, šajā piemērā tie būtu 50 000 *euro*. Savukārt piemērā ar prasību par 50 000 *euro* – CPL 44. panta pirmās daļas 1. punkta “b” apakšpunkts jeb izdevumi to faktiskajā apmērā, bet ne vairāk par 2850 *euro*.
- 53 Atlīdzināmo izdevumu advokāta palīdzības samaksai jāņem vērā papildus arī 44. panta ceturtā daļa. Tā nosaka, ka maksimālais atlīdzības apmērs atlīdzināmo izdevumu advokāta palīdzības samaksai ir 50 %, ja konkrētā prasība izskatīta tikai pirmās instances tiesā. Tādējādi, ņemot vērā iepriekš minētos divus piemērus, par prasījuma apmierināto daļu 1 000 000 *euro* tie būtu 25 000 *euro*, bet par prasījuma apmierināto daļu 50 000 *euro* – 1425 *euro*.
- 54 CPL 41. panta pirmā daļa paredz, ka gadījumos, ja prasība tiek apmierināta, tiesa no atbildētāja piespriež visus tiesas izdevumus, tai skaitā valsts nodevu. Tādējādi, ja zaudējumu atlīdzības prasības vešana ir veiksmīga, tad valsts nodevas tiek atgūtas pilnā apmērā. Savukārt, ja personai, kurai radušies zaudējumi konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā, neizdodas pierādīt nodarīto zaudējumu apmēru pilnībā un tiesa prasību apmierina daļēji, tad tiesas izdevumi, tai skaitā valsts nodeva, tiek tikai proporcionāli piedzīta no konkurences tiesību pārkāpēja (atbildētāja). Gadījumā, ja zaudējumu atlīdzības pamatotību tomēr neizdodas pierādīt, tad tiesas izdevumi ir jāsedz prasītājam.
- 55 CPL 44. panta otrā daļa nosaka, ka ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no atbildētāja par labu prasītājam, ja viņa prasījums ir apmierināts pilnīgi vai daļēji, kā arī tad, ja prasītājs neuztur savus prasījumus sakarā ar to, ka atbildētājs tos pēc prasības iesniegšanas labprātīgi apmierinājis. Līdz ar to, tā kā paredzams, ka, visticamāk, personas, kuras cietušas no konkurences tiesību pārkāpuma, ja ne citādi, tad vismaz daļēji spēs pierādīt nodarīto zaudējumu apmēru, tad nav nepieciešams rēķināties ar papildu izdevumiem, kas var rasties saistībā ar lietas vešanu saistītajiem izdevumiem. Tam par

⁸² Skatīt arī: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 128.–131. lpp.

iemeslu ir tas, ka šie izdevumi šādā gadījumā būs piedzenami no konkurences tiesību pārkāpēja pilnā apmērā arī daļēji apmierinātas prasības gadījumā. Gadījumā, ja tas tomēr neizdodas, CPL 44. panta trešā daļa paredz, ka šie izdevumi ir jāsedz prasītājam.

- 56 CPL 43.¹ panta pirmā daļa nosaka, kādu procesuālu dokumentu iesniegšanas gadījumā⁸³ maksājama drošības nauda 70 vai 300 *euro*, kas atkarīga no konkrētā procesuālā dokumenta, kas tiek tiesai iesniegts izvērtēšanai. Šī sakarā CPL 43.² pants nosaka, ka drošības nauda ir atmaksājama, ja tiesa pārsūdzēto vai apstrīdēto tiesas nolēmumu pilnīgi vai kādā tā daļā atceļ vai groza vai pilnīgi vai daļēji apmierina attiecīgo sūdzību. Tādējādi sagaidāms, ka papildus izdevumiem, kas saistīti ar drošības naudas samaksu, nevajadzētu rasties, ja konkrētie procesuālie dokumenti tiks iesniegti tikai gadījumos, kad tas ir pamatoti.

2.3.8. CITI AR PRASĪBU SAISTĪTI ASPEKTI

- 57 CPL 250.⁶⁵ panta pirmā daļa nosaka, ka lietas par zaudējumu atlīdzināšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem izskata Ekonomisko lietu tiesa prasības kārtībā pēc vispārējiem noteikumiem, ievērojot šajā nodaļā paredzētos izņēmumus. Citiem vārdiem, uz prasībām par zaudējumu atlīdzību konkurences tiesību pārkāpumu sakarā ir attiecināms vispārējais regulējums, ciktāl CPL 30.⁶ nodaļa neparedz citādi. Līdz ar to uz minētajām prasībām ir attiecināmi arī pienākumi pusēm, kas izriet no CPL vispārējā regulējuma vispār.
- 58 Piemēram, personai, kas iesniedz prasību, ir jābūt pienācīgi pilnvarotai, vai šādam pilnvarojumam ir jāizriet no likuma (CPL 82.–87. pants), jāsniedz tiesai patiesas ziņas par faktiem un lietas apstākļiem (CPL 73.¹ pants), prasības pieteikumā jānorāda prasības priekšmets, prasības summa, likums, uz kura pamatota prasība, konta numurs, tā sastādīšanas laiks un citi apstākļi (CPL 128. panta otrā daļa), prasības pieteikumam jāpievieno attiecīgs norakstu skaits (CPL 129. panta pirmā daļa), valsts nodevu apliecinājoši dokumenti (CPL 129. panta otrās daļas 1. punkts), kā arī citi pienākumi.
- 59 Papildus norādāms, ka, lai gan šāda nepieciešamība neizriet no likuma un šķietami nav nepieciešama prasības pieteikuma pieņemšanai (CPL 132. panta pirmās daļas 7. punkts), tomēr no konkurences tiesību pārkāpuma cietušajiem pirms vērsšanās tiesā ar prasību par zaudējumu atlīdzību būtu jāvērsas pie pārkāpējiem šī strīda ārpus tiesas noregulēšanai. Minētais netieši izriet no Direktīvas preambulas 5. un 48.–51. apsvēruma, kā arī Direktīvas 18. panta. Protī, viens no Direktīvas mērķiem ir arī iedrošināt un veicināt konkurences tiesību pārkāpumu zaudējumu atlīdzināšanas prasību ārpus tiesas noregulēšanu, kas ir arī iemesls vairāku konkrētu mehānismu paredzēšanai Direktīvā (piemēram, noilguma tecējuma apturēšana vai tiesvedības apturēšana uz izlīguma sarunu laiku). Tādējādi arī pusēm pirms strīda risināšanas tiesā būtu jācenšas to noregulēt ārpus tiesas.⁸⁴

2.4. PIERĀDĪJUMI UN TO IEGŪŠANA

2.4.1. PIERĀDĪJUMU IEGŪŠANA

- 60 Paredzams, ka prasības par zaudējumu atlīdzību sakarā ar konkurences tiesību pārkāpumu pierādīšanai un veiksmīgai vešanai būs nepieciešams iegūt papildu pierādījumus no konkurences tiesību pārkāpēja vai jebkurām citām personām. Šajā sakarā pierādījumu iegūšanai zaudējumu par konkurences tiesību pārkāpumu prasībās ir noteikta speciālā kārtība salīdzinājumā ar CPL 93. pantu. Speciāla kārtība ieviesta saskaņā ar Direktīvas II nodaļu (5.–8. pants). Šī speciālā kārtība nacionālajās tiesībās tieši attiecībā uz pierādījumu iegūšanu izriet no CPL 250.⁶⁶ panta, CPL 250.⁶⁷ panta otrās daļas un CPL 250.⁷⁰ panta.
- 61 Pēc būtības tiesām no personām ir jāizprasa tikai tie pierādījumi, kurus ir samērīgi no tām izprasīt, un tiesām ir jāņem vērā arī visu iesaistīto pušu legītīmās intereses, tai skaitā intereses aizsargāt

⁸³ Šie procesuālie dokumenti ir šādi. 1) blakus sūdzība, izņemot blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru atteikts atbrīvot no drošības naudas vai tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos (70 *euro*); 2) kasācijas sūdzība (300 *euro*); 3) sūdzība par maksātspējas procesa administratora vai zvērināta tiesu izpildītāja, vai zvērināta notāra darbību (70 *euro*); 4) pieteikums par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem (300 *euro*).

⁸⁴ Minētā sakarā likumdevējam būtu apsverama šādas kārtības nostiprināšana likumā, kad, iesniedzot prasību tiesā par zaudējumu atlīdzināšanu konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā, būtu jāsniedz ziņas par mēģinājumiem atrisināt strīdu ārpus tiesas kārtībā.

- komercnoslēpumu.⁸⁵ Proti, pastāv vairāki aspekti, kas tiesām ir jāvērtē, izprasot no atbildētāja, trešās personas vai prasītāja pierādījumus.
- 62 Pirmkārt, jebkuram lūgumam izprasīt pierādījumus ir jābūt attiecināmam un pamatotam ar saprātīgi pieejamām ziņām (CPL 250.⁶⁶ panta pirmā daļa). Šai ziņā Direktīva skaidri nosaka, ka nav pieļaujami vispārīgi informācijas meklējumi, kas, visticamāk, nav nepieciešami un relevanti konkrētajam tiesas procesam.⁸⁶ Tādējādi pieprasījums pēc informācijas (arī pieprasījums pēc konkrēta veida jeb kategorijas pierādījumiem⁸⁷) ir jāformulē, cik vien iespējams precīzi un šauri, balstoties uz saprātīgi pieejamiem faktiem.⁸⁸ Otrkārt, tiesai ir nepieciešams vērtēt apjomu, kādā lūgums vai atbildētāja iebildumi pret lūgumu ir pamatoti ar pieejamām ziņām, kas attaisno lūgumu izprasīt pierādījumus (CPL 250.⁶⁶ panta pirmās daļas 1. punkts).⁸⁹ Treškārt, tiesai nepieciešams arī vērtēt pierādījumu statusu un iegūšanas izmaksas, īpaši attiecībā uz personām, kuras nav lietas dalībnieki (CPL 250.⁶⁶ panta pirmās daļas 2. punkts).⁹⁰ Šai sakarā personai, no kuras izprasa pierādījumus, ir tiesības rakstveidā paziņot tiesai par izprasāmās informācijas statusu un iesniegšanas izmaksām, tās pamatojot (CPL 250.⁶⁶ panta otrā daļa).⁹¹ Savukārt, ja tiesa konstatē, ka izprasāmo pierādījumu apjoms vai ar pierādījumu izprasīšanu saistītās izmaksas nav samērīgas ar celtās prasības summu, tā var noraidīt lūgumu par pierādījumu izprasīšanu (CPL 250.⁶⁶ panta trešā daļa). Ceturtkārt, tiesai ir nepieciešams vērtēt, vai pierādījumi, kas tiek izprasīti, ietver ierobežotas pieejamības informāciju, īpaši par citām personām, kuras nav lietas dalībnieki, un kārtību, kāda paredzēta šādas ierobežotas pieejamības informācijas aizsardzībai (CPL 250.⁶⁶ panta pirmās daļas 3. punkts). Tādējādi, lai gan, vispārīgi vērtējot, tiesām nav pamata neizprasīt informāciju, kas satur komercnoslēpumu, tiesām ir pamats šo informāciju pienācīgi aizsargāt, tai skaitā pat no citiem lietas dalībniekiem.⁹² Proti, tiesai ir pienākums ierobežot lietas dalībnieka pilnvarotā pārstāvja tiesības iepazīties ar tādiem lietas pierādījumiem, kuros ir ierobežotas pieejamības informācija, bet tie ir iesniegti neaizklātā veidā, un šīs informācijas atklāšana var radīt lietas dalībniekam vai citai personai būtisku kaitējumu (CPL 250.⁶⁶ panta piektā daļa), līdz ar to ļaujot konkrētajiem pārstāvjiem iepazīties tikai ar pierādījuma atvasinājumu, kas nesatur ierobežotas pieejamības informāciju (CPL 250.⁶⁶ panta ceturtā daļa).⁹³ Jebkurā gadījumā komercnoslēpuma un citas konfidenciālas informācijas aizsardzība nedrīkst nekādā veidā ierobežot personas, kas cietusi no konkurences tiesību pārkāpuma, tiesības uz atlīdzinājumu.⁹⁴
- 63 Papildus CPL 250.⁶⁷ panta otrā daļa nosaka, ka tiesa izprasa pierādījumus no konkurences iestādes lietas materiāliem, ja šos pierādījumus nav iespējams iegūt no lietas dalībniekiem vai citām personām.⁹⁵ Tādējādi primāri pierādījumi zaudējumu prasības pamatošanai iegūstami tieši no lietas dalībniekiem un citām personām, kur tikai pakārtoti, ja tas nav iespējams, tie iegūstami no KP lietas materiāliem (uz minēto norāda arī CPL 250.⁶⁸ un CPL 250.⁷⁰ pants). Tādējādi Direktīva pēc būtības sargā konkurences iestādes kā neatkarīga tirgus uzrauga funkciju, pēc iespējas neapgrūtinot to darbību un resursus nevajadzīgi.⁹⁶ Savukārt gadījumā, ja pierādījumi tomēr tiek izprasīti no KP lietas materiāliem, prasījuma samērīguma⁹⁷ un ietekmes uz konkurences tiesību efektīvu piemērošanu⁹⁸ vērtēšanai tiesa var lūgt KP sniegt atzinumu (KP to var sniegt arī pēc savas iniciatīvas).⁹⁹

⁸⁵ Direktīvas 5. panta trešā daļa. Skat. arī: Direktīvas preambulas 14.–18. apsvērumus.

⁸⁶ Direktīvas 5. panta trešās daļas “b” punkts, preambulas 23. apsvērumus.

⁸⁷ Direktīvas preambulas 16. apsvērumus.

⁸⁸ Direktīvas 5. panta otrā daļa, preambulas 16. apsvērumus.

⁸⁹ Skat. arī: Direktīvas 5. panta trešās daļas “a” punkts.

⁹⁰ Skat. arī: Direktīvas 5. panta trešās daļas “b” punkts.

⁹¹ Direktīvas 5. panta septītā daļa.

⁹² Direktīvas preambulas 18. apsvērumus.

⁹³ Direktīvas 5. panta ceturtā daļa.

⁹⁴ Direktīvas preambulas 18. apsvērumus.

⁹⁵ Skat. arī: Direktīvas preambulas 29. apsvērumus, 6. panta 10. daļa.

⁹⁶ Skat. arī: Direktīvas preambulas 6. un 32. apsvērumus.

⁹⁷ Samērīgums ir vērtējams saskaņā ar Direktīvas 6. panta ceturtās daļas “a” un “b” punktu.

⁹⁸ Ietekme uz konkurences tiesību efektīvu piemērošanu ir vērtējama saskaņā ar Direktīvas 6. panta ceturtās daļas “c” punktu.

⁹⁹ KL 21.⁵ panta otrā daļa. CPL 250.⁶⁶ panta sestā un septītā daļa. Skat. arī: šīs metodikas 2.6.nodaļa.

64 Attiecībā uz pierādījumu iegūšanu nedz atbildētājam, nedz prasītājam, nedz kādai citai personai nav tiesību pierādījumus neizsniegt, ja to pieprasa tiesa.¹⁰⁰ Konkrētāk, atbildību par pierādījumu neiesniegšanu, iznīcināšanu vai neatļautu izmantošanu lietās par zaudējumu atlīdzināšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem paredz CPL 250.⁷⁰ pants.¹⁰¹ Tajā noteikts, ka tiesa var uzlikt naudas sodu jebkurā no turpmāk minētajiem gadījumiem fiziskajai personai līdz 14 000 *euro*, bet juridiskajai personai – līdz 140 000 *euro*:

- 1) tiesa nekonstatē objektīvus apstākļus pierādījumu neiesniegšanai;
- 2) persona ir pārkāpusi šā likuma 250.⁶⁸ pantā norādītos pierādījumu pieļaujamības ierobežojumus;
- 3) tiesa konstatējusi, ka pierādījums iznīcināts.

2.4.2. IEROBEŽOJUMI PIERĀDĪJUMU IZPRASĪŠANAI

65 Lai gan Direktīva ietver vairākus noteikumus par to, kādā veidā pierādījumi zaudējumu atlīdzināšanas prasībām ir iegūstami, Direktīvā eksistē arī noteikumi, kas paredz izņēmumus pierādījumu iegūšanai.¹⁰² Šādi attiecīgi noteikti CPL 250.⁶⁷ panta pirmajā daļā un KL 21.⁵ pantā. Līdz ar to ir nepieciešams runāt gan par konkrētiem pierādījumu izprasīšanas ierobežojumiem (pierādījumi, kurus nevar izprasīt konkrētu laiku), gan par aizliegumu izprasīt konkrētus pierādījumus vispār.

2.4.2.1. PIERĀDĪJUMI, KURUS NEVAR IZPRASĪT KONKRĒTU LAIKU

66 Pierādījumus, kurus nevar izprasīt konkrētu laiku, regulē KL 21.⁵ pants. Minētā panta pirmajā daļā noteikts, ka konkurences iestāde tiesai, kas izskata lietu par zaudējumu atlīdzināšanas prasību par konkurences tiesību pārkāpumiem, iesniedz konkrētus normā uzskaitītus pierādījumus tikai pēc tam, kad konkurences iestāde ir izbeigusi lietas izpēti.¹⁰³ Tādējādi normā norādītos pierādījumus konkurences iestāde iesniedz tiesai tikai, kad KP ir izbeigusi lietas izpēti vai nu sakarā ar to, ka nav ticis konstatēts konkurences tiesību pārkāpums (KL 8. panta pirmās daļas 4. punkts), vai ticis pieņemts lēmums par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu (KL 8. panta pirmās daļas 3. punkts), vai lieta izbeigta ar rakstveida apņemšanos (KL 27.² pants), vai tajā noslēgts administratīvais līgums (KL 27.³ pants).¹⁰⁴ Turklāt, lai gan normā faktiski norādīts, ka konkurences iestāde ir tā, kas šos pierādījumus izsniedz tiesai, it kā liekot secināt, ka, pat ja tiesa šādus pierādījumus pieprasītu, KP tos nedrīkstētu izsniegt, arī tiesa minētos pierādījumus KP nedrīkst pieprasīt. Minētais izriet no Direktīvas 6. panta piektās daļas (šajā normā faktiski precizēts, ka tas ir pienākums tiesām, nevis konkurences iestādēm).¹⁰⁵

67 KL 21.⁵ pants paredz trīs pierādījumu veidus, kurus tiesa nevar izprasīt konkrētu laiku.¹⁰⁶ Pirmkārt, tā ir jebkura informācija, kuru jebkura juridiska vai fiziska persona ir sagatavojusi speciāli un iesniegusi KP vai nu administratīvajā procesā iestādē, vai tiesā (KL 21.⁵ panta pirmās daļas 1. punkts un Direktīvas 6. panta piektās daļas “a” punkts),¹⁰⁷ kur izņēmumi šim noteikumam ir paredzēti CPL 250.⁶⁷ panta pirmajā daļā¹⁰⁸ (ieciētības programmas pieteikumi un neatsauktie izlīguma iesniegumi)¹⁰⁹. Otrkārt, tā ir jebkura informācija, kuru konkurences iestāde ir sagatavojusi un nosūtījusi lietas dalībniekiem (KL 21.⁵ panta pirmās daļas 2. punkts un Direktīvas 6. panta piektās daļas “b” punkts), kur tie var būt arī uzņēmumi, pret kuriem administratīvais process iestādē tika izbeigts pierādījumu trūkuma par konkurences tiesību pārkāpumu vai citu iemeslu dēļ. Treškārt, tā ir informācija, kas attiecas uz konkrētiem izlīguma iesniegumiem, kurus juridiskas vai fiziskas

¹⁰⁰ Skat arī: Direktīvas 5. panta piekto daļu.

¹⁰¹ Skat. arī: Direktīvas 8. pants.

¹⁰² Direktīvas 6. panta sestā daļa

¹⁰³ Skat. arī: Direktīvas 6. panta piektā daļa.

¹⁰⁴ Skat. arī: Direktīvas preambulas 25. apsvērumu un Regulas 1/2003 5., 7., 8., 10. pants.

¹⁰⁵ Skat. arī: Direktīvas preambulas 16. apsvērumu.

¹⁰⁶ Skat. arī: Direktīvas 6. panta piektā daļa.

¹⁰⁷ Skat. arī: Direktīvas preambulas 34. apsvērumu kontekstā ar Regulas 1/2003 11. panta sesto daļu. Izņēmumus skatīt tālāk

¹⁰⁸ Skat. šīs metodoloģijas 2.4.2.2. punktu.

¹⁰⁹ Direktīvas preambulas 26.–27. apsvērumu.

personas ir iesniegušas KP, bet vēlāk atsaukušas (KL 21.⁵ panta pirmās daļas 3. punkts un Direktīvas 6. panta piektās daļas “c” punkts).¹¹⁰

2.4.2.2. PIERĀDĪJUMI, KURUS AIZLIEGTS IZPRASĪT

- 68 Aizliegumu tiesām izprasīt konkrētus pierādījumus zaudējumu par konkurences tiesību pārkāpumu atlīdzināšanas prasībās regulē CPL 250.⁶⁷ panta pirmā daļa.¹¹¹ Tā nosaka divus pierādījuma veidus, kurus tiesas nedrīkst izprasīt no pusēm vai citām personām. Pirmkārt, CPL 250.⁶⁷ panta pirmās daļas 1. punktā ir noteikts, ka tiesa no pusēm vai citām personām neizprasa iecietības programmas ietvaros sniegtas liecības, kas ietver personas brīvprātīgi mutvārdos vai rakstveidā sniegtu informāciju konkurences iestādei vai attiecīgās informācijas ierakstu, kurā aprakstīta minētās personas rīcībā esošā informācija par kartēļa vienošanos un aprakstīta tirgus dalībnieka vai konkrētās personas loma tajā un kurš speciāli sagatavots iesniegšanai konkurences iestādei, lai saņemtu atbrīvojumu no naudas soda vai naudas soda samazinājumu saskaņā ar iecietības programmu. Otrkārt, CPL 250.⁶⁷ panta pirmās daļas 2. punkts nosaka, ka tiesa no pusēm vai citām personām neizprasa izlīguma iesniegumus tāda administratīvā līguma noslēgšanai, kurā tirgus dalībnieks atzīst vai atsakās apstrīdēt savu dalību konkurences tiesību pārkāpumā un savu atbildību par minēto konkurences tiesību pārkāpumu un kurš speciāli sagatavots, lai ļautu konkurences iestādei piemērot vienkāršotu vai paātrinātu pārkāpuma izpētes procedūru. Citiem vārdiem, tiesas nedrīkst izprasīt, pirmkārt, jebkuru informāciju, kuru tirgus dalībnieks ir sniedzis KP iecietības programmas ietvaros tirgus dalībnieka sniegtās liecības KP, otrkārt, izlīguma iesniegumus, kas nav atsaukti. Pretēja rīcība apdraudētu konkurences tiesību efektīvu piemērošanu un būtu pretēja Direktīvas mērķim.
- 69 Proti, Direktīvas preambulas 26. apsvērumā ir secināts, ka uzņēmumus sadarboties ar konkurences iestādēm saskaņā ar iecietības programmām un izlīguma procedūrām varētu atturēt tas, ja tiktu atklātas pašapsūdzības liecības, piemēram, saskaņā ar iecietības programmu sniegtas liecības un izlīguma iesniegumi, kuras iesniedz tikai nolūkā sadarboties ar konkurences iestādēm. Apsvērumā arī norādīts, ka šāda atklāšana radītu risku, ka uzņēmumi vai to vadības pārstāvji, kas sadarbojas, var tikt pakļauti civiltiesiskai vai krimināltiesiskai atbildībai sliktākos apstākļos nekā līdzpārkāpēji, kuri nesadarbojas ar konkurences iestādēm. Līdz ar to, lai nodrošinātu uzņēmumu gatavību arī turpmāk brīvprātīgi vērsties pie konkurences iestādēm ar liecībām, ko sniedz saskaņā ar iecietības programmām vai izlīguma iesniegumiem, uz šādiem dokumentiem nebūtu jāattiecinā pierādījumu izprasīšana. Turklāt Direktīvas preambulas 26. apsvērumā arī norādīts, ka minētajam izņēmumam vajadzētu attiekties arī uz saskaņā ar iecietības programmu sniegtas liecības vai izlīguma iesnieguma tiešiem citātiem, kas iekļauti citos dokumentos. Citiem vārdiem, lai nenostādītu uzņēmumus, kas vēlas sadarboties ar konkurences iestādi, sliktākā stāvoklī un lai veicinātu konkurences pārkāpumu atklāšanu, sniegtajām liecībām iecietības programmas ietvaros un neatsauktiem izlīguma pieteikumiem ir jābūt nepieejamiem personām, kas cietušas konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā.¹¹² Savukārt apstākļi, ka nepieejami ir tikai šie divi pierādījumu veidi, neaizskar personu tiesības uz kompensāciju par nodarīto kaitējumu nepamatoti.¹¹³
- 70 Attiecībā uz CPL 250.⁶⁷ panta pirmās daļas 1. punktā noteikto pastāv viens izņēmums. Proti, šīs normas otrais teikums norāda, ka šīs normas pirmais teikums neattiecas uz pierādījumiem, kuri pastāv neatkarīgi no konkurences iestādes veiktās izmeklēšanas, neraugoties uz to, vai šāda informācija atrodas konkurences iestādes lietās materiālos vai ne. Tādējādi, ja šādu informāciju ir iespējams iegūt citādi vai tā ir publiski pieejama, šādu informāciju var izmantot prasības pamatošanai.¹¹⁴
- 71 Savukārt vēl viens informācijas veids, kuru nevar izprasīt ar tiesas palīdzību ir jebkura informācija, kuru aizsargā advokāta konfidencialitātes princips (Advokatūras likuma 6. pants).¹¹⁵

¹¹⁰ Skat. arī: Direktīvas preambulas 25. apsvērumus.

¹¹¹ Skat. arī: Direktīvas preambulas 26. apsvērumus.

¹¹² Skat. arī: Direktīvas preambulas 38. apsvērumus.

¹¹³ Direktīvas preambulas 24., 26.–27. apsvērumus.

¹¹⁴ Direktīvas preambulas 28. apsvērumus.

¹¹⁵ Direktīvas 5. panta sestā daļa. Skat. arī: EST 14.09.2010. spriedums C-550/07 P, *Akzo Nobel Chemicals*, 40.–41. punkts. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 21.12.2015. spriedums 2015-03-01, 21.2.2. apakšpunkts.

2.4.3. IEROBEŽOJUMI PIERĀDĪJUMU IESNIEGŠANAI (PIEĻAUJAMĪBAI)

- 72 Papildus pastāv arī ierobežojumi pierādījumu iesniegšanai vispār. Minētie pamatā izriet no Direktīvas 7. panta un 8. panta pirmās daļas “d” punkta, kas attiecīgi pārņemti CPL 250.⁶⁸ pantā un CPL 250.⁷⁰ pantā.
- 73 No uzskaitītajām normām izriet, ka pamatā pastāv divi pierādījumu veidi, kas uzskatāmi par nepieļaujamiem. Pirmkārt, par nepieļaujamiem uzskatāmi visi tie pierādījumi, kurus tiesa nevar izprasīt (skat. šī metodiskā materiāla 2.4.2.2. apakšodaļu). Turklāt šādi pierādījumi ir nepieļaujami, pat ja tos persona ieguvusi, izmantojot piekļuvi konkurences iestādes lietas materiāliem (esot lietas dalībnieka statusā iestādē).¹¹⁶ Minētajam gan attiecībā uz pieļaujāmību pastāv viens izņēmums (skat. šī metodiskā materiāla 70. punktu). Otrkārt, pārfrāzējot CPL 250.⁵⁸ panta otrās daļas noteikumus, par nepieļaujamām iesniegšanai uzskatāmas jebkuras ziņas, kuras persona ieguvusi, bet kurām nebūtu bijis jābūt tās rīcībā. Proti, ziņas kā pierādījumus no konkurences iestādes lietas materiāliem tiesā drīkst iesniegt tikai tās personas, kuras ir bijušas lietas dalībnieki iestādē.¹¹⁷ Savukārt šāda kārtība ir paredzēta, lai izvairītos no situācijas, kad konkurences iestādes lietas materiāli kļūst par tirdzniecības objektu (*object of trade*),¹¹⁸ un tādējādi tā arī sargā Direktīvas mērķi¹¹⁹ kopumā.¹²⁰
- 74 Lai pēc iespējas neapgrūtinātu tiesas, par nepieļaujamu pierādījumu iesniegšanu tiesa saskaņā ar CPL 250.⁷⁰ pantu var uzlikt ievērojamu naudas sodu – fiziskām personām līdz 14 000 *euro*, bet juridiskām personām līdz 140 000 *euro* (skat. arī šī metodiskā materiāla 64. punktu).¹²¹
- 75 Visbeidzot, lai gan pierādījumi, kurus nevar izprasīt konkrētu laiku (šī metodiskā materiāla **Error! Reference source not found.** apakšodaļa) nav uzskatāmi par nepieļaujamiem, attiecībā uz tiem pastāv pienākums tos atbilstoši pasargāt. Tie ir jāpasargā veidā, kāds noteikts Direktīvas 6. pantā, lai nodrošinātu pilnu tiem paredzēto ierobežojumu efektu.¹²² Citiem vārdiem, gadījumā, ja persona iesniedz 21.⁵ panta pirmajā daļā norādītos pierādījumus pirms konkurences iestāde ir izbeigusi lietas izpēti, par to iesniegšanu, visticamāk, tiesai jālūdz KP sniegt 21.⁵ panta otrajā daļā norādīto atzinumu, vērtējot samērīgumu un ietekmi uz konkurences tiesību efektīvu piemērošanu (lai ievērotu Direktīvas noteikumus).¹²³

2.5. IZLĪGUMS UN TĀ IETEKME

2.5.1. IZLĪGUMA ADMINISTRATĪVAJĀ PROCESĀ IETEKME UZ PRASĪBU

- 76 Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 63.¹ pantu iestāde jebkurā administratīvā procesa stadijā var vienoties ar procesa dalībniekiem par administratīvā līguma slēgšanu Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajā kārtībā, turklāt administratīvā līguma slēgšanu var ierosināt gan iestāde, gan privātpersona. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80. panta pirmo daļu administratīvo līgumu slēdz vienā no diviem gadījumiem. Pirmkārt, administratīvo līgumu slēdz, lai izbeigtu tiesisku strīdu, it īpaši tiesas procesu. Otrkārt, administratīvo līgumu slēdz, ja piemērojamās tiesību normas piešķir iestādei rīcības brīvību attiecībā uz administratīvā akta izdošanu, tā saturu vai faktisko rīcību. Tādējādi, ņemot vērā Valsts pārvaldes iekārtas likuma 80. panta pirmās daļas 1. punktu, pirms lēmuma izdošanas vai par lēmumu, ar kuru KP konstatē pārkāpumu un soda konkrētu tirgus dalībnieku, šis tirgus dalībnieks var ar KP noslēgt administratīvo līgumu par tiesiskā strīda izbeigšanu lietā (jeb izlīgumu).

¹¹⁶ CPL 250.⁶⁸ panta pirmā daļa. Skat. arī: Direktīvas 7. panta pirmā daļa.

¹¹⁷ Skat. arī: Direktīvas 7. panta trešā daļa.

¹¹⁸ Direktīvas preambulas 32. apsvērums.

¹¹⁹ Skat., piemēram, Direktīvas preambulas 6. un 29. apsvērumu, 6. panta 10. daļu.

¹²⁰ Nav pieļaujamas situācijas, kad tirgus dalībnieki varētu viens otram iegūtos konkurences iestādes lietas materiālus nodot, pārdot, iemainīt.

¹²¹ Skat. arī: Direktīvas 8. panta pirmās daļas “d” punkts, preambulas 33. apsvērums.

¹²² Direktīvas 7. panta otrā daļa.

¹²³ Direktīvas 7. panta otrā daļa kontekstā ar CPL 250.⁶⁸ pantu un KL 21.⁵ pantu.

- 77 Vienlaikus, lai gan izlīguma gadījumā strīds tiek izbeigts administratīvā procesa ietvaros, tas nekādā veidā neatbrīvo konkurences tiesību pārkāpēju no prasībām par zaudējumu atlīdzību. Pretējais neizriet nedz no Direktīvas normām, nedz no CPL vai KL normām.¹²⁴

2.5.2. IZLĪGUMA CIVILPROCESĀ IETEKME UZ PRASĪBU

- 78 Izlīguma civilprocesā ietekmi uz prasību regulē KL 21.³ pants, izņemot tā pirmā daļa. Minētā panta otrā daļa nosaka, ka, ja konkurences tiesību pārkāpuma izraisīts strīds tiek izšķirts, noslēdzot izlīgumu, attiecīgās zaudējumu atlīdzināšanas prasības apmērs tiek samazināts par izlīgumu noslēgušā pārkāpēja daļu. Tādējādi saskaņā ar KL 21.³ panta trešo daļu izlīgumu noslēgusi persona, kas cietusi konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, jebkuru atlikušo zaudējumu atlīdzināšanas prasījuma daļu var vērst tikai pret izlīgumu nenoslēgušajiem pārkāpējiem. Turklāt minētā panta daļa arī nosaka, ka izlīgumu nenoslēgušie pārkāpēji nav tiesīgi prasīt iemaksu par atlikušo daļu no izlīgumu noslēgušā pārkāpēja. Citiem vārdiem, ja persona ar konkurences tiesību pārkāpēju noslēdz izlīgumu, tad kopējā prasības par zaudējumu atlīdzināšanu summa tiek samazināta par attiecīgo daļu, par kādu noslēgts izlīgums, un savstarpējais strīds starp šīm konkrētajām pusēm ir noregulēts un faktiski atrisināts. Likumsakarīgi, kā tas noteikts arī KL, no konkurences tiesību pārkāpuma cietusi persona nevar vairs prasīt zaudējumu atlīdzību no izlīgušā pārkāpēja. Vēl jo vairāk, arī pārējie konkurences tiesību pārkāpēji, pret kuriem persona iesniegusi zaudējumu atlīdzināšanas prasību, nevar regresa kārtībā vērst prasījumu pret izlīgumu noslēgušo pārkāpēju. Tādējādi KL normas faktiski rada privilīģētu stāvokli attiecībā uz to konkurences tiesību pārkāpēju, kas izvēlas noslēgt izlīgumu. Šāda kārtība Direktīvā ieviesta, lai iedrošinātu konkurences tiesību pārkāpējus un veicinātu izlīgumu noslēgšanu zaudējumu atlīdzību strīdos.¹²⁵
- 79 Tajā pašā laikā KL 21.³ panta ceturta daļa faktiski paredz izņēmumu minētajam. Proti, tajā noteikts, ka, ja vien izlīgumā nav skaidri noteikts pretējais, izlīgumu noslēgusi persona, kura cietusi konkurences tiesību pārkāpuma dēļ, var prasījuma atlikušo daļu vērst pret izlīgumu noslēgušo pārkāpēju, ja no izlīgumu nenoslēgušajiem pārkāpējiem zaudējumu piedziņa nav iespējama. Citiem vārdiem, ja citiem pārkāpējiem (izlīgumu nenoslēgušiem) nepietiek mantas, lai nodrošinātu personai KL 21. pantā minēto pilnu atlīdzinājumu par konkurences tiesību pārkāpumu, tad šī persona var to prasīt no izlīgumu noslēgušā pārkāpēja. Attiecībā uz šo gan likums paredz, ka var izlīgumā ietvert izņēmumu, kas paredz, ka tomēr izlīgušajam pārkāpējam nav jāatlīdzina tas, ko citi pārkāpēji nevar atlīdzināt. Bet jebkurā gadījumā, ja šāds noteikums izlīgumā nav ietverts, tad izlīgušajam pārkāpējam par to ir jāuzņemas finansiāla atbildība.¹²⁶
- 80 Papildus ir arī jāņem vērā KL 21.³ panta piektā daļa, kas paredz, ka, nosakot iemaksas summu, ko viens no pārkāpējiem var atgūt no jebkura cita pārkāpēja atbilstoši viņu atbildības pakāpei par konkurences tiesību pārkāpuma radītajiem zaudējumiem, tiek ņemti vērā jebkādi zaudējumi, kas ir atlīdzināti, ievērojot iepriekšēju izlīgumu, kuru noslēdza attiecīgais pārkāpējs.¹²⁷ Proti, minētā norma nosaka atbildības sadalījumu starp konkurences tiesību pārkāpējiem attiecībā uz izlīgumu nenoslēgušajām cietušajām personām. Konkrētāk, minētā norma paredz, ka, izvērtējot piedzenamās atlīdzības apmēru, nacionālajām tiesām ir jāņem vērā tā summa, kuru izlīgušais pārkāpējs ir jau atlīdzinājis (kādam no pārkāpuma rezultātā cietušajām personām), un tās noteikšanā jāizvērtē attiecīgā izlīgušā pārkāpēja atbildības pakāpe par pārkāpumu, ņemot vērā, ka, visticamāk, ne visi pārkāpēji ir vienlīdzīgā mērā atbildīgi par konkurences tiesību pārkāpuma īstenošanu (no materiālā, temporālā un teritoriālā viedokļa).¹²⁸
- 81 Piemērs minētās normas satura labākai izpratnei. Pieņemsim, ka SIA "A" un SIA "B" ir uzņēmumi, kas cietuši no konkurences tiesību pārkāpuma SIA "M", SIA "N" un SIA "O" darbībās, tiem noslēdzot horizontālu aizliegumu vienošanos. Minētais konkurences tiesību pārkāpums pierādīts ar KP

¹²⁴ Izņēmumi attiecībā uz nodarīto zaudējumu atlīdzību paredzēti tikai attiecībā uz pārkāpēju iecietības programmas ietvaros (KL 21. panta septītā daļa), bet ne pārkāpējiem, kas izlīgst ar iestādi.

¹²⁵ Direktīvas preambulas 51. apsvēruma. Skat. arī: Direktīvas 19. pants.

¹²⁶ Direktīvas preambulas 51. apsvēruma.

¹²⁷ Skat. arī: Direktīvas preambulas 19. panta ceturta daļa.

¹²⁸ Direktīvas preambulas 51. un 52. apsvēruma.

lēmumu, kas kļuvis nepārsūdzams. SIA "A" vērsās tiesā pret SIA "M", SIA "N" un SIA "O" par zaudējuma atlīdzināšanu par konkurences tiesību pārkāpumu 700 000 *euro* apmērā, savukārt SIA "B" vērsās tiesā pret šiem pašiem uzņēmumiem par 500 000 *euro* zaudējumu atlīdzību. Konkrētajā piemērā KL 21.³ panta otrā daļa nozīmē, ka, ja SIA "A" noslēdz izlīgumu ar SIA "M" par 250 000 *euro*, tad prasības summa ir samazināma par šo apmēru. Proti, SIA "A" prasība turpmāk būs pret SIA "N" un SIA "O" par 450 000 *euro* atlīdzināšanu, kur nedz SIA "N", nedz SIA "O" nevar prasīt no SIA "M", lai tas piedalās atlikušo 450 000 *euro* zaudējumu atlīdzības segšanā (KL 21.³ panta trešā daļa). KL 21.³ panta ceturtā daļa nozīmēs, ka, ja vien izlīgumā starp SIA "A" un SIA "M" nebūs noteikts pretējais, tad SIA "A" varēs prasīt no SIA "M" atlikušo 150 000 *euro* radīto zaudējumu atlīdzību, ja SIA "N" un SIA "O" kopā spēs atlīdzināt tikai 300 000 *euro*. Savukārt KL 21.³ panta piektā daļa nozīmēs, ka, nosakot summu, kādu SIA "N" varēs atgūt no SIA "M" par atlīdzinātajiem zaudējumiem SIA "B" (piemēram, ja SIA "N" atlīdzina visus 500 000 *euro*), būs nepieciešams ņemt vērā SIA "M" samaksāto SIA "A" saistībā ar noslēgto izlīgumu. Turklāt to būs nepieciešams darīt, ņemot vērā to, kādā apjomā katrs no pārkāpējiem (SIA "M", SIA "N" un SIA "O") ir atbildīgs par pārkāpumu.

2.6. KP SPECIĀLAIS STATUSS ZAUDĒJUMU ATLĪDZĪBAS PRASĪBĀS

- 82 Gan KL, gan CPL paredz virkni noteikumu, kas piešķir KP tādu kā speciālu statusu un lomu zaudējumu atlīdzības prasībās. Šādi noteikumi ietverti KL 20.¹ panta pirmajā daļā, KL 20.¹ panta trešajā daļā, KL 20.¹ panta otrajā daļā, KL 21.⁵ panta otrajā daļā un CPL 250.⁶⁶ panta septītajā daļā, kā arī CPL 250.⁶⁷ panta trešā daļā.
- 83 KL 20.¹ panta pirmā daļa paredz, ka tiesa, kura pieņēmusi pieteikumu un ierosinājusi lietu par šā likuma un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu, septiņu dienu laikā pēc lietas ierosināšanas nosūta KP prasības pieteikuma un lēmuma par lietas ierosināšanu norakstu (kopiju). Citiem vārdiem, visos gadījumos, kad tiesa ir saņēmusi pieteikumu par KL 11. panta, KL 13. panta, KL 14.¹ panta, KL 18. panta, kā arī LESD 101. panta vai 102. panta pārkāpuma konstatēšanu vai zaudējumu atlīdzināšanu par konkurences tiesību pārkāpumu saskaņā ar KL 21. pantu, normatīvais regulējums paredz to pārsūtīt konkurences iestādei kopā ar attiecīgu lēmumu par lietas ierosināšanu. Tas izdarāms septiņu dienu laikā. Savukārt gadījumā, ja pieteikums saņemts, bet lieta nav ierosināta, tiesai nav nepieciešams to pārsūtīt KP.
- 84 Līdzīgi kā KL 20.¹ panta pirmā daļa, arī KL 20.¹ panta trešā daļa paredz dokumenta nosūtīšanu konkurences iestādei. Precīzāk, minētajā normā noteikts, ka tiesa septiņu dienu laikā pēc pilna sprieduma taisīšanas lietā par Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu nosūta sprieduma norakstu (kopiju) KP un Eiropas Komisijai, bet lietā par šā likuma pārkāpumu – KP. Citiem vārdiem, pieņemot spriedumu jebkurā no šī metodiskā materiāla 83. punktā minētajiem gadījumiem, tiesai tas jānosūta KP, savukārt gadījumā, ja spriedums taisīts arī par Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu, tas jānosūta arī Eiropas Komisijai.
- 85 KL 20.¹ panta otrajā daļā paredzētas tiesas tiesības lūgt KP sniegt atzinumu par Eiropas Savienības konkurences tiesību piemērošanas aspektiem, kuru tad KP ir pienākums sniegt. Savukārt, lai KP to varētu izdarīt augstā kvalitātē, konkrētā norma paredz arī KP tiesības pirms atzinuma sniegšanas iepazīties ar lietas materiāliem. Citastarp, ja pati KP to uzskata par lietderīgu, tā var sniegt šādu atzinumu arī pēc savas iniciatīvas.¹²⁹
- 86 KL 21.⁵ panta otrajā daļā un CPL 250.⁶⁶ panta septītajā daļā pēc būtības ietverts ļoti līdzīgs regulējums. KL 21.⁵ panta otrajā daļā noteikts, ka, ja tiesa zaudējumu atlīdzināšanas lietās par konkurences tiesību pārkāpumiem izprasa pierādījumus no KP lietas materiāliem, KP pēc savas vai tiesas iniciatīvas ir tiesīga sniegt atzinumu par prasījuma samērīgumu un ietekmi uz konkurences tiesību efektīvu piemērošanu. Savukārt CPL 250.⁶⁶ panta septītajā daļā noteikts, ka, lai izvērtētu, vai pierādījumu iesniegšana tiesai neradīs šķēršļus konkurences tiesību efektīvai piemērošanai (panta sestā daļa), tiesa pieprasa konkurences iestādes atzinumu, kur pēc konkurences iestādes atzinuma izvērtēšanas tiesa izlemj jautājumu par pierādījumu izprasīšanu. Tādējādi faktiski regulējums paredz,

¹²⁹ Skat. arī: Direktīvas preambulas 30. apsvērumus.

ka tiesai visos gadījumos, kad tā izprasa no KP lietas materiāliem pierādījumus, ir jālūdz KP sniegt atzinumu par to izprasīšanas iespējamo ietekmi uz konkurences tiesību efektīvu piemērošanu. Papildus arī piešķirtas tiesības gan tiesai lūgt, gan KP sniegt pēc savas iniciatīvas atzinumu par pierādījumu izprasīšanas samērīgumu.¹³⁰

- 87 CPL 250.⁶⁷ panta trešajā daļā noteiktais pēc būtības apsverams kontekstā ar šī paša panta ceturto un piekto daļu. Minēto mērķis ir nodrošināt pierādījumu, kurus aizliegts izprasīt (šī metodiskā materiāla 2.4.2.2. apakšpunkts), aizsardzību. Proti, pirms iecietības programmas ietvaros sniegtās liecības vai izlīguma pieteikumu izprasīšanas, tiesai ir ne tikai jālūdz atzinums KP, bet arī viedoklis personai, kura šos materiālus KP ir iesniegusi. Šos atzinumus savukārt tiesai ir tiesības izvērtēt kontekstā ar konkrētajiem KP materiālos esošajiem pierādījumiem. Savukārt šos pierādījumus, ja tie atbilst šī metodiskā materiāla 2.4.2.2. apakšpunktā minētajiem, ir aizliegts tiesām pievienot lietas materiāliem. Vienlaikus, ja izprasāmo pierādījumu saturs daļā vai pilnībā neatbilst aizliegtajiem, tiesa pieņem lēmumu par pierādījumu attiecīgās daļas vai to pievienošanu lietas materiāliem.¹³¹

¹³⁰ Skat. arī: Direktīvas 6. panta ceturta un 11. daļa, kā arī preambulas 30. apsvērums.

¹³¹ Skat. arī: Direktīvas 6. panta septītā, astotā, devītā daļa, preambulas 26.–27. punkts.

3. ZAUDĒJUMU APRĒĶINĀŠANA

3.1. VISPĀRĪGIE JAUTĀJUMI

- 88 Kā jau šī metodiskā materiāla 2.2.2. apakšnodaļā norādīts, gan AT Senāta Civillietu departaments¹³², gan AT Senāta Administratīvo lietu departaments¹³³, gan EST savā praksē¹³⁴ ir norādījuši, ka zaudējumu prasības veiksmīgai vešanai tiesā ir nepieciešams konstatēt 1) pārkāpuma esamību, 2) radītos zaudējumus, 3) cēloņsakarību. Savukārt, kā secināts šī metodiskā materiāla 2.2.1. apakšnodaļā, balstoties gan uz EST tiesu praksi¹³⁵, gan uz AT Senāta Civillietu departamenta atziņām¹³⁶, gan Direktīvā norādīto¹³⁷, gan KL 21. panta pirmajā daļā minēto, ar radītajiem zaudējumiem konkurences tiesībās ir saprotami 1) faktiskie zaudējumi (*damnum emergens*), 2) atrautā peļņa (*lucrum cessans*) un 3) procenti. Turklāt zaudējumu atlīdzināšana nozīmē cietušā novērtēšanu tādā situācijā, it kā konkurences tiesību pārkāpums vispār nebūtu noticis.¹³⁸
- 89 Pareizai zaudējumu apmēra aprēķināšanai ir nepieciešams cietušā pašreizējo situāciju pēc konkurences tiesību pārkāpuma salīdzināt ar to situāciju, kādā tas šobrīd būtu bijis, ja konkrētais pārkāpums nebūtu ticis īstenots. Tādējādi pēc būtības centrālais jautājums, kuru ir nepieciešams analizēt zaudējumu atlīdzināšanas apmēra noteikšanai konkurences tiesību pārkāpumu gadījumos, ir šāds – kas, visticamāk, būtu noticis bez pārkāpuma? Savukārt šī hipotētiskā situācija nevar tikt aplūkota tieši, un neizbēgami ir nepieciešami vismaz kaut kāda veida aprēķini, situācijas modelēšana, lai radītu atsauces scenāriju (*reference scenario*), arī sauktu par “bezpārkāpuma scenāriju” (*non-infringement scenario*), ar kuru varētu tad salīdzināt cietušā pašreizējo situāciju.¹³⁹ Citiem vārdiem, zaudējumu atlīdzināšanas par konkurences tiesību pārkāpumu pamatbūtība ir reālā jeb notikušā, jeb pašreizējā scenārija salīdzināšana ar atsauces jeb bezpārkāpuma scenāriju, jeb to, kā tirgus, visticamāk, būtu attīstījies un kas, visticamāk, būtu noticis bez pārkāpuma.
- 90 Savukārt veids, kādā tieši būs konstruējams bezpārkāpuma scenārijs, būs atkarīgs no tā, kāds konkurences tiesību pārkāpums tieši ir ticis īstenots un kāds ir nodarītā kaitējuma raksturs. Piemēram, horizontālās kartēļa vienošanās, kura novedusi pie augstākām cenām, rezultātā būs nepieciešams secināt un aprēķināt, kāda varētu būt bezpārkāpuma cena kartelizētajam produktam, kura tad jāsalīdzina ar to, kāda tā bija īstenotā kartēļa ietvaros. Piemēram, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumos, kas būs novedusi pie konkurentu iekļūšanas tirgū bloķēšanas, atrauto peļņu var aprēķināt, salīdzinot bloķētā konkurenta faktisko apgrozījumu un peļņas apmērus ar apgrozījumu un peļņas apmēriem, kādi, visticamāk, būtu radušies, ja pārkāpums nebūtu noticis.¹⁴⁰
- 91 Tajā pašā laikā ir nepieciešams ņemt vērā, ka nav iespējams precīzi noteikt, kādā veidā tieši konkrētais tirgus būtu attīstījies konkurences tiesību pārkāpuma neesamības gadījumā, jo viss – cenas, pārdošanas apjomi, peļņas apmēri – ir atkarīgs no liela skaita dažādu faktoru, kā arī kompleksu, bieži stratēģisku viena tirgus dalībnieka mijiedarbību ar citiem tirgus dalībniekiem, kuru nav viegli noteikt, izsecināt vai paredzēt.¹⁴¹ Līdz ar to, pēc savas būtības hipotētiskā bezpārkāpuma scenārija noteikšana būs balstīta uz vairākiem pieņēmumiem, kā to secinājusi gan EST tādos spriedumos kā *Mulder &*

¹³² AT 09.01.2008. spriedums SKC-21/2008, *BTA*, motīvu daļas 7. rindkopa.

¹³³ AT 03.07.2009. spriedums SKA-196/2009, *Dikļu pagasta pašvaldība*, 14. punkts.

¹³⁴ EST 28.03.2019. spriedums C-637/17, *Cogeco Communications*, 40. punkts. EST 05.06.2014. spriedums C-557/12, *Kone and Others*, 22. punkts.

¹³⁵ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 100. punkts. EST 06.06.2013. spriedums C-536/11, *Donau Chemie*, 24. punkts.

¹³⁶ AT 09.04.2019. spriedums SKC-94/2019, *Divions*, 8.1. apakšpunkts.

¹³⁷ Direktīvas preambulas 12. apsvēruma un 3. pants.

¹³⁸ Skat. arī: Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 1. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹³⁹ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 11.–12. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁴⁰ Turpat, 15. punkts.

¹⁴¹ Turpat, 16. punkts.

- Others*¹⁴², gan AT spriedumā *Divions*¹⁴³. Turklāt šādu precizitāti vēl vairāk potenciāli var traucēt arī datu par tirgu neesamība vai nepieejamība.¹⁴⁴ Vienlaikus visi šādi ierobežojumi paši par sevi ir jau sagaidāmi pie konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā nodarīto zaudējumu aprēķināšanas, tāpēc, neskatoties uz zaudējumu apmēra aprēķina aptuveno raksturu, tiesām ir pienākums nepadarīt šādu prasību pierādīšanu praktiski neiespējamu (*practically impossible*) vai pārmērīgi grūtu (*excessively difficult*), kā tas izriet ne tikai no Direktīvas preambulas 11. un 36. apsvēruma, 4. un 17. panta, KL 21. panta pirmās daļas, bet pēc būtības arī no tādiem EST spriedumiem kā *Courage*¹⁴⁵, *Manfredi*¹⁴⁶, *Cogeco Communications*¹⁴⁷ un AT tiesu prakses^{148, 149}.
- 92 Savukārt gadījumos, kad nodarīto zaudējumu apmēra aprēķins ir pārāk aptuvens, sagaidāms, ka tiesām tas būtu jānosaka pēc sava ieskata, kas balstīts uz pieejamiem pierādījumiem. Proti, KL 21. panta pirmās daļas otrais teikums nosaka, ka, ja konkurences tiesību pārkāpuma radīto zaudējumu apmēru praktiski nav iespējams noteikt vai ir pārmērīgi grūti precīzi noteikt, tiesa nosaka zaudējumu apmēru, pamatojoties uz lietā esošajiem pierādījumiem. Tādējādi, kā to arī secinājusi AT spriedumā *Divions*¹⁵⁰, primāri vērtējams tas, vai no konkurences tiesību pārkāpuma cietušajai personai ir izdevies pierādīt nodarīto zaudējumu apmēru līdz tiesisku pierādījumu patīcamības pakāpei.
- 93 Papildus gan EST spriedumos¹⁵¹, gan AT spriedumos¹⁵² ir secināts, ka, runājot par zaudējumu atlīdzināšanu vispār, zaudējumus cietušā persona nedrīkst netaisnīgi iedzīvoties. Mīnētais attiecināms arī uz zaudējumu atlīdzības prasībām par konkurences tiesību pārkāpumu.¹⁵³

3.2. FAKTISKO ZAUDĒJUMU APRĒĶINĀŠANA

3.2.1. UZ SALĪDZINĀŠANU BALSTĪTAS METODEDES

- 94 Uz salīdzināšanu balstītu metožu (*comparator-based methods*) mērķis ir salīdzināt cenu (vai jebkuru citu ekonomisku vērtību, piemēram, tirgus daļas, peļņu, uzņēmuma aktīvu vērtību, uzņēmuma izdevumu līmeni vai ienākumu no kapitāla), kāda tā bija konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā, ar bezpārkāpuma scenārija cenu, kas tiek aprēķināta, ņemot vērā pieejamos datus. Proti, reālā scenārija salīdzināšana ar bezpārkāpuma scenāriju, balstoties uz šo metodi, var notikt četros dažādos veidos:
- 1) var tikt salīdzināta pārkāpuma scenārija cena ar bezpārkāpuma scenārija cenu, kas balstīta uz to, kāda tā bija pirms un pēc pārkāpuma konkrētajā tirgū (jeb pirms-pēc perioda pieeja). Alternatīvi var tikt izmantoti arī dati tikai no perioda pirms vai perioda pēc pārkāpuma konkrētajā tirgū;
 - 2) var tikt salīdzināta pārkāpuma scenārija cena ar bezpārkāpuma scenārija cenu, kas noteikta, ņemot vērā, kāda tā bija pārkāpuma laikā citā konkrētās preces ģeogrāfiskajā tirgū (jeb līdzīga ģeogrāfiskā tirgus pieeja);

¹⁴² EST 27.01.2000. spriedums C-104/89 un C-37/90, *Mulder & Others*, 79. punkts.

¹⁴³ AT 09.04.2019. spriedums SKC-94/2019, *Divions*, 8.3. apakšpunkts.

¹⁴⁴ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 16. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁴⁵ EST 20.09.2001. spriedums C-453/99, *Courage*, 29. punkts.

¹⁴⁶ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 62., 71. punkts.

¹⁴⁷ EST 28.03.2019. spriedums C-637/17, *Cogeco Communications*, 43. punkts.

¹⁴⁸ AT 09.04.2019. spriedums SKC-94/2019, *Divions*, 8.1–8.3. apakšpunkts.

¹⁴⁹ Skat. arī: Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 17. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁵⁰ AT 09.04.2019. spriedums SKC-94/2019, *Divions*, 8.3. apakšpunkts.

¹⁵¹ v EST 21.09.2000. spriedums C-441/98 un C-442/98, *Mikhailidis*, 31. punkts. EST 04.10.1979. spriedums 238/78, *Ireks-Arkady*, 14. punkts. EST 27.02.1980. spriedums 68/79, *Just*, 26. punkts.

¹⁵² AT 12.11.2018. spriedums SKC-219/2018, *Jūrmalas pilsētas dome*, 9.2. apakšpunkts. AT 19.02.2014. spriedums SKC-74/2014, *AAS Balta*, 8. punkts. AT 23.05.2012. spriedums SKC-139/2012, *Ergo Latvija*, 10.1. apakšpunkts. Skat. arī: CL 2391. pants.

¹⁵³ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 99. punkts. EST 20.09.2001. spriedums C-453/99, *Courage*, 30. punkts.

- 3) var arī salīdzināt pārkāpuma scenārija cenu ar bezpārkāpuma scenārija cenu, kas noteikta, izmantojot cita līdzīga produkta tirgus datus (jeb līdzīga produktu tirgus pieeja);
- 4) var izmantot visu šo trīs metožu kombināciju. Proti, salīdzināt pārkāpuma scenāriju ar atsaucē scenāriju, kas balstīts uz datiem gan par konkrēto ģeogrāfisko tirgu pirms un pēc pārkāpuma, gan līdzīgu citu ģeogrāfisku tirgu, gan līdzīgu citu produktu tirgu (jeb kompleksā salīdzināšanas pieeja).¹⁵⁴

- 95 Minētās metodes labākai izpratnei aplūkojams piemērs. Pieņemsim, ka KP konstatējusi, ka atsevišķi ar govju piena ražošanu saistīti uzņēmumi Latvijā savā starpā ir vienojušies par piena pārdošanas cenu, to fiksējot no 2015. gada janvāra līdz 2018. gada decembrim. Siera ražošanas uzņēmums pārkāpuma periodā regulāri iepirka govju pienu no viena no šiem uzņēmumiem, tādējādi pārmaksājot. Par minēto tas iesniedzis prasību par zaudējumu atlīdzību pret savu piegādātāju, prasot atmaksāt nepamatoti pārmaksāto starpību, atrauto peļņu un procentus.
- 96 Pirms-pēc perioda pieeja nozīmētu, ka atsaucē scenārija izveidošanai tiek izmantoti dati par to, cik šis piens maksāja govju piena pārdošanas Latvijā tirgū pirms 2015. gada janvāra (pirms pārkāpuma) un kāda bija tā cena pēc 2018. gada decembra (pēc pārkāpuma). Līdzīga ģeogrāfiskā tirgus pieeja nozīmētu, ka tiktu atrasts cits ģeogrāfiskais tirgus, kurā ir pastāvējuši līdzīgi tirgus apstākļi, parasti, ģeogrāfiskais tirgus, kas robežojas ar atsaucē ģeogrāfisko tirgu. Tas, piemēram, varētu būt govju piena pārdošanas tirgus Igaunijā vai govju piena pārdošanas tirgus Lietuvā, to datus no 2015. gada janvāra līdz 2018. gada decembrim izmantojot, lai izveidotu atsaucē scenāriju. Līdzīga produktu tirgus pieeja nozīmētu, ka tiktu atrasts cits līdzīgs preces tirgus konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, kurā pastāvēja līdzīgi apstākļi. Par tādu varētu, piemēram, izmantot kazas piena pārdošanas Latvijā tirgu, ja tiktu secināts, ka tajā pastāv līdzīgi apstākļi. Savukārt kompleksā salīdzināšanas pieeja nozīmētu, ka atsaucē scenārija izveidošanai tiktu izmantoti visi iepriekš minētie dati:
- 1) par govju piena pārdošanas Latvijā tirgu pirms 2015. gada janvāra un pēc 2018. gada decembra.
 - 2) par govju piena pārdošanas tirgu Igaunijā vai Lietuvā periodā no 2015. gada janvāra līdz 2018. gada decembrim (kā arī, iespējams, noderīgi var būt dati pirms un pēc šī perioda no šiem konkrētajiem ārvalstu tirgiem);
 - 3) par kazas piena pārdošanas Latvijā tirgu periodā no 2015. gada janvāriem līdz 2018. gada decembrim (kā arī, iespējams, noderīgi var būt dati pirms un pēc šī perioda šajā tirgū).
- 97 Pirms-pēc perioda pieejas izmantošanas priekšrocība ir tā, ka tiek salīdzināti dati no tā paša vai salīdzināma atsaucē konkrētās preces tirgus un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus. Precīzāk, nemainīgi vai pietiekami līdzīgi paliek tādi raksturlielumi kā tirgus struktūra, konkurences intensitāte, kā arī izmaksu un pieprasījuma īpatnības, kas var veicināt salīdzinoši precīzāka atsaucē scenārija izveidošanu. Nosakot, kāds tirgus vidēji ir bijis pirms pārkāpuma un kāds tas ir bijis vidēji pēc tā, ir iespējams veidot bezpārkāpuma scenāriju, kādam tam būtu bijis vidēji jābūt pārkāpuma periodā kopumā (piemēram, izmantot datus no 2010.–2014. gadam un no 2019.–2020. gadam govju piena pārdošanas Latvijā tirgū, aprēķināt vidējo cenu par pienu pirms pārkāpuma un pēc pārkāpuma, uz tā balstīt to, kāda cena vidēji varētu būt bijusi periodā no 2015.–2018. gadam).¹⁵⁵
- 98 Savukārt šīs pieejas trūkumi var slēpties vismaz trīs aspektos. Pirmkārt, var būt visai neiespējami noteikt precīzi, kad tieši pārkāpums ir sācies. Šai ziņā KP un arī citas konkurences iestādes savos lēmumos bieži konstatē nevis absolūti precīzu laiku, kad pārkāpums sācies, bet laiku, par kuru ir iegūti pietiekami pierādījumi, secinot, ka pārkāpums ir sācies vismaz no kāda noteikta laika. Līdz ar to var būt apgrūtināti noteikt, vai dati, kas tiek izmantoti secinājumu izdarīšanai par periodu pirms pārkāpuma, patiesībā neietver arī datus, kas saistīti ar pārkāpumu (piemēram, pārkāpums govju piena pārdošanas tirgū bijis arī 2014. gadā). Otrkārt, pat ja ir iespējams noteikt precīzi, kad tieši pārkāpums ir beidzies (līdzīgi kā ar pārkāpuma precīzu sākuma datumu, šo arī var būt apgrūtināti noteikt), dažkārt nepieciešams laiks, lai tirgus atgrieztos bezpārkāpuma jeb “normālā” līmenī (piemēram, neskatoties

¹⁵⁴ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 32.–34. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁵⁵ Turpat 41., 47.–48. punkts.

- uz to, ka pārkāpums izbeigts 2018. gada decembrī, cena govs piena tirgū Latvijā citu apstākļu dēļ nekristos vai, pretēji, notiekot īpaši agresīviem cenu “kariem”, tā zināmu periodu būtu pat zemāka par “normālo” tirgus cenu un, iespējams, neatgrieztos “normālā” līmenī līdz pat 2019. jūnijam vai ilgāk). Treškārt, šī pieeja varētu būt neprecīza, ja pārkāpums ir bijis ļoti ilgstošs, piemēram, 10 gadus, un ir pieejami dati par tirgu tikai no perioda pirms vai perioda pēc pārkāpuma. Tāpat aprēķinus var ietekmēt arī dažādi objektīvi faktori, piemēram, tādi kā izejvielu cenu paaugstināšanās vai negaidīts pieprasījuma kāpums. Bet jebkurā gadījumā šai pieejai būtu jābūt pietiekamai, lai izdarītu vismaz aptuvenus secinājumus par to, kāds ir nodarīto zaudējumu minimālais līmenis jeb apakšējā robeža.¹⁵⁶
- 99 Līdzīga ģeogrāfiskā tirgus pieejas priekšnoteikums ir nepieciešamība konstatēt, ka kāds cits tirgus ir pietiekami līdzīgs tirgum, kurā ir noticis pārkāpums. Proti, konkrēto preču tirgiem ir jābūt vienādiem vai vismaz pietiekami līdzīgiem, arī konkurences intensitātei un tirgus struktūrai būtu jābūt līdzīgai. Citastarp, sagaidāms, ka tirgi, kas atrodas vienas valsts ietvaros, varētu būt līdzīgāki. Līdz ar to priekšrocība šai pieejai ir tā, ka, visticamāk, nebūs nepieciešams ņemt vērā tādus papildus datu ietekmējošus faktorus kā izejvielu cenu paaugstināšanās vai negaidīts pieprasījuma kāpums, jo, ja tirgi ir pietiekami līdzīgi, tad šādi ietekmējošie faktori pēc būtības uzrādīsies iegūtajos datos paši no sevis.¹⁵⁷
- 100 Savukārt šīs pieejas trūkumi var izpausties vismaz trīs veidos. Pirmkārt, varētu būt apgrūtināti noteikt, kādi dati tieši ir vērtējami, ja pastāv grūtības noteikt, kāds tieši ģeogrāfiskais tirgus ir ticis negatīvi ietekmēts. Otrkārt, ja ģeogrāfiski blakus esošajā tirgū arī ir ticis īstenots līdzīgs konkurences tiesību pārkāpums, no tā iegūtie dati, visticamāk, nepalīdzēs objektīvi novērtēt nodarītos zaudējumus (jo, piemēram, tajā arī būs konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā paceltas cenas). Treškārt, arī blakus esošie tirgi, kuros nav konstatēts pārkāpums, var tikt ietekmēti un tajos var tikt paceltas cenas, ņemot vērā konkurences kritumu blakus esošajos tirgos, kuros konstatēts pārkāpums. Tādējādi salīdzinājums ar šāda veida tirgu var nepilnīgi atklāt nodarīto kaitējumu cietušajai personai. Tomēr jebkurā gadījumā to var izmantot, lai izdarītu secinājumus par nodarīto zaudējumu minimālo līmeni.¹⁵⁸
- 101 Uz līdzīgu produktu tirgus pieeju lielā mērā attiecas tas pats, kas uz līdzīga ģeogrāfiskā tirgus pieeju. Proti, tās priekšnoteikums ir pietiekami līdzīga konkrētā preces tirgus identificēšana (piemēram, govs piena pārdošanas Latvijā tirgum līdzīgs tirgus varētu būt kazas piena pārdošanas Latvijā tirgus). Nepieciešams apsvērt to, kāda veida produkti tie ir, veidu, kādā tie tiek tirgoti, patērētājus, kā arī tirgus īpatnības, ņemot vērā tādus aspektus kā konkurentu skaits un konkurences piesātinātība kopumā, izmaksu struktūra un pircēju pirktspēja. Priekšrocības varētu būt līdzīgas, kādas tās ir līdzīga ģeogrāfiskā tirgus pieejai.¹⁵⁹
- 102 Savukārt attiecībā uz trūkumiem var identificēt vismaz divus (pēc būtības tādi paši kā līdzīga ģeogrāfiskā tirgus gadījumā). Pirmkārt, var pastāvēt risks, ka konkrētais salīdzināšanai izvēlētais tirgus (piemēram, kazas piena pārdošanas Latvijā tirgus) un, attiecīgi, preces cena, ir ietekmēta no konkurences tiesību pārkāpuma, kas ir noticis tam līdzīgajā tirgū (piemēram, govs piena pārdošanas Latvijā tirgū). Otrkārt, pastāv arī varbūtība, ka arī konkrētajā salīdzināšanai izvēlētajā preces tirgū ir noticis tas pats konkurences tiesību pārkāpums vai tas citādi ir ietekmēts no kāda vēl cita konkurences tiesību pārkāpuma tam blakus esošā vai saistītā tirgū.¹⁶⁰
- 103 Visbeidzot, kompleksās salīdzināšanas pieeja dod iespēju atklāt un izdarīt secinājumus, kā konkrētais ekonomiskais kritērijs ir attīstījies laikā. Proti, šī pieeja salīdzina kāda ekonomiskā lieluma (piemēram, cenas) attīstību pārkāpuma tirgū ar šī paša ekonomiskā lieluma (piemēram, cenas) attīstību līdzīgā, bet no konkurences tiesību pārkāpuma neietekmētā tirgū. Piemēram, šī pieeja dod iespēju salīdzināt, kādas bija cenas govs piena pārdošanas Latvijā tirgū laikā no 2010.–2020. gadam, pirmkārt, ar to, kādas bija cenas govs piena pārdošanas Igaunijā tirgū laikā no 2010.–2020. gadam,

¹⁵⁶ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 42.–48. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁵⁷ Turpat, 49.–51. punkts.

¹⁵⁸ Turpat, 53. punkts.

¹⁵⁹ Turpat, 54.–55. punkts.

¹⁶⁰ Turpat, 55. punkts.

- vai, otrkārt, – kādas bija cenas kazas piena pārdošanas Latvijā tirgū laikā no 2010.–2020. gadam, vai, treškārt, abiem.¹⁶¹
- 104 Līdz ar to šādas pieejas izmantošanas lielākā priekšrocība ir tā, ka šāds salīdzinājums spēj izslēgt no salīdzināšanas visus tādus faktoros, aspektus, izmaiņas, kas vienlīdz ietekmēja gan pārkāpuma tirgu, gan salīdzināmo tirgu (piemēram, izejvielu cenu paaugstināšanās). Savukārt tās lielākais trūkums – šīs pieejas izmantošanai ir nepieciešams liels daudzums datu. Papildus riski izriet arī no pieņēmuma, pirmkārt, ka visi konkrētie faktori, aspekti, izmaiņas ietekmēja pārkāpuma tirgu un salīdzināšanai izmantoto tirgu līdzīgi, otrkārt, ka tirgi ir pietiekami līdzīgi, lai tos varētu salīdzināt (skat. arī iepriekš šajā apakšnodaļā apsvērtos ar konkrēto pieeju lietošanu saistītos trūkumus). Bet jebkurā gadījumā pat ierobežots daudzums datu var palīdzēt izdarīt secinājumus par zaudējumu minimālo līmeni.¹⁶²
- 105 Vairāk informācijas par metodēm, balstītām uz salīdzināšanu (*comparator-based methods*), var atrast šādos resursos:
- 1) Eiropas Komisija. Praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 32.–95. punkts (arī 146.–179., 184.–208. punkts) u. c.;¹⁶³
 - 2) Oxera. Zaudējumu aprēķināšana par konkurences tiesību pārkāpumiem (nesaistoši norādījumi tiesām), v–vii, 37.–62. lapa u. c.;¹⁶⁴
 - 3) Eiropas Komisija. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 84.–119., 139.–145. punkts u. c.;¹⁶⁵
 - 4) CEPS, EUR, LUISS. Padarot zaudējumu atlīdzības prasības efektīvākas ES: ietekme uz labklājību un potenciālie scenāriji, 441.–452. lapa u. c.¹⁶⁶

3.2.2. SIMULĀCIJAS MODEĻI

- 106 Zaudējumu apmēru par konkurences tiesību pārkāpumu var arī aprēķināt, izmantojot simulācijas modeļus (*simulation models*). Simulācijas modeļi ir teorijas, balstītas uz ekonomiskiem novērojumiem, kā darbojas tirgus un kā tirgus dalībnieki sacenšas savā starpā, un kāds būs šīs mijiedarbības paredzamais, visvairāk iespējamais iznākums, piemēram, attiecībā uz cenu līmeni vai ražošanas apjomiem.¹⁶⁷ Dažādi simulācijas modeļi eksistē atkarībā no tā, vai konkrētajā tirgū eksistē pilnīgas konkurences apstākļi, monopolistiskas konkurences apstākļi, oligopolistiskas konkurences apstākļi vai monopola apstākļi. Savukārt konkurences tiesībās visbiežāk izmantojamās, visticamāk, būs tās, kas saistītas ar oligopolistiskas konkurences tirgus apstākļiem, precīzāk, tādas kā Bertranda oligopolistiskais modelis (*Bertrand Model of Oligopoly*) un Kornota oligopolistiskais modelis (*Cournot Model of Oligopoly*).¹⁶⁸

¹⁶¹ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 56.–57. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁶² Turpat, 58. punkts.

¹⁶³ Pieejams latviešu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Pieejams arī angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf.

¹⁶⁴ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

¹⁶⁵ Pieejams latviešu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN). Pieejams arī angļu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

¹⁶⁶ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/impact_study.pdf.

¹⁶⁷ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 97. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁶⁸ Oregon State University. Intermediate microeconomics. Available: <https://open.oregonstate.edu/intermediatemicroeconomics/chapter/module-18/>. Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 98.–100. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Oxera. Quantifying antitrust damages. Towards non-binding guidance for courts. Study prepared for the European Commission. 2009, p. v, 76.–86. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

- 107 Bertranda modelis salīdzina divus vai vairākus tirgus dalībniekus, kas ražo vienādus produktus vai sniedz vienādus pakalpojumus, bet sacenšas cenu ziņā. Tādējādi šī modeļa piemērošanai un aprēķinu veikšanai ir nepieciešams konstatēt, ka izpildās abi priekšnoteikumi attiecībā uz konkrētās preces tirgu. Pirmkārt, tam ir jābūt vienveidīgam produktam (ražotās preces ir vienādas vai ļoti līdzīgas no patērētāju viedokļa). Otrkārt, konkurence eksistē attiecībā uz cenām, nevis apjomiem (katrs tirgus dalībnieks nosaka cenu tā, lai pēc iespējas palielinātu savu peļņu, ņemot vērā citu tirgus dalībnieku rīcību). Lai gan klasisks Bertranda modeļa piemērs ir degvielas pārdošana degvielas uzpildes stacijās, par Bertranda modeli var runāt arī tirgos, kur produkti tiek diferencēti, piemēram, šokolādes tāfelīšu tirgū.¹⁶⁹ Turpretī Kornota modelis apraksta divu vai vairāku tirgus dalībnieku mijiedarbību, kas ražo vienādus produktus, bet sacenšas saražotā daudzuma ziņā. Klasisks Kornota modeļa piemērs ir minerālūdens pārdošanas tirgus.¹⁷⁰
- 108 Simulācijas modeļu piemērošanas princips references scenārija noteikšanai ir relatīvi vienkāršs. Simulācijas modelis ir jāveido tā, lai iespējami precīzi atspoguļotu, pirmkārt, visnozīmīgākos faktorus, kas ietekmē piedāvājumu (izvēloties atbilstošu, vistuvāk reālajai situācijai pietuvinātu modeli – Bertranda, Kornota vai jebkuru citu), un, otrkārt, visnozīmīgākos faktorus, kas ietekmē pieprasījuma apstākļus (it īpaši, ņemot vērā, cik lielā mērā patērētāji reaģē uz cenu izmaiņām). No šiem faktoriem izrietošās vērtības tiek izteiktas kā vienādojums, balstoties uz attiecīgo simulācijas modeli, kurš tiek atrisināts (vajadzības gadījumā izdarot arī pieņēmumus par konkrētiem datiem vai vērtībām, ja tās nav pieejamas). Atrisinātais vienādojums ir bezpārskāpuma scenārijs, kurš tiek salīdzināts ar reālo un aprēķināti nodarītie zaudējumi.¹⁷¹
- 109 Simulācijas modeļu piemērošanas priekšrocība ir tā, ka to īstenošanā izmantojami relatīvi mazāka svara (nozīmes) pieņēmumi. Savukārt simulācijas modeļu trūkumi saistās ar to, ka tie prasa samērā lielu daudzumu datu un šo mazāka svara (nozīmes) pieņēmumu. Vēl viens minēto modeļu izmantošanas trūkums – to precizitāte ir atkarīga lielā mērā no tā, vai tiek pareizi noteikts, kurš no simulācijas modeļiem ir piemērojams, ņemot vērā konkrētās ekonomiskās mijiedarbības attiecības. Turklāt vienmēr pastāv risks, ka izvēlētais simulācijas modelis nespēs pietiekamā kvalitātē atspoguļot to, kādā veidā būtu darbojies tirgus, ja konkurences tiesību pārkāpums nebūtu noticis.¹⁷²
- 110 Vairāk informācijas par simulācijas modeļiem (*simulation models*) var atrast šādos resursos:
- 1) Eiropas Komisija. Praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 96.–105. punkts u. c.;¹⁷³
 - 2) Oxera. Zaudējumu aprēķināšana par konkurences tiesību pārkāpumiem (nesaistoši norādījumi tiesām), v–vi, viii, 76.–86. lapa u. c.;¹⁷⁴
 - 3) Eiropas Komisija. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 132.–133. punkts (arī 73., 84. punkts) u. c.;¹⁷⁵

¹⁶⁹ Salish MS. Bertrand Competition. INOMICS, January 5, 2021. Available: <https://inomics.com/terms/bertrand-competition-1504578>. Oregon State University. Intermediate microeconomics. Available: <https://open.oregonstate.edu/intermediatemicroeconomics/chapter/module-18/>.

¹⁷⁰ McKenzie T. Oligopoly. INOMICS. February 5, 2020. Available: <https://inomics.com/blog/oligopoly-1427681>. Oregon State University. Intermediate microeconomics. Available: <https://open.oregonstate.edu/intermediatemicroeconomics/chapter/module-18/>.

¹⁷¹ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 100.–101. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁷² Turpat, 102. punkts.

¹⁷³ Pieejams latviešu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Pieejams arī angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf.

¹⁷⁴ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

¹⁷⁵ Pieejams latviešu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN). Pieejams arī angļu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

- 4) CEPS, EUR, LUISS. Padarot zaudējumu atlīdzības prasības efektīvākas ES: ietekme uz labklājību un potenciālie scenāriji, 441.–452. lapa u. c.¹⁷⁶
- 5) Dr. Johannes Paha. Konkurences tiesību ekonomika. 26.–37. lapa u. c.¹⁷⁷

3.2.3. UZ IZMAKSĀM BALSTĪTA METODE

- 111 Vēl viena metode, ar kuras palīdzību var aprēķināt ar konkurences tiesību pārkāpumu nodarīto zaudējumu apmēru, ir uz izmaksām balstītā metode (*cost-based method*). Saskaņā ar šo metodi ir nosakāmi un nepieciešami divi lielumi. Pirmkārt, nosakāms, kādas konkrētajā tirgū ir ražošanas izmaksas par vienu vienību. Otrkārt, nosakāms, kāds varēja būt saražotā “saprātīgais” uzcenojums vienai vienībai pārkāpuma periodā. Salīdzinot iegūto ar to, kādas cenas tirgū patiesībā bija pārkāpuma periodā, var aprēķināt, cik lielā mērā tika pārmaksāts šajā periodā un kādi līdz ar to ir nodarītie zaudējumi.¹⁷⁸
- 112 Ražošanas izmaksas par vienu vienību ir aprēķināmas, pārkāpēja kopējās ražošanas izmaksas (attiecībā uz konkrēto produktu) izdalot ar saražoto preču daudzumu. Bet attiecībā uz šo ir jāņem vērā vismaz divi apsvērumi, kas var pastāvēt (bet var arī nepastāvēt) un kuru gadījumā ražošanas izmaksas ir nepieciešams attiecīgi pielāgot. Pirmkārt, šīs aprēķinātās izmaksas par vienību var būt augstākas nekā tās būtu bijušas, ja pārkāpums nebūtu noticis, jo, vairs nepastāvot konkurences spiedienam, attiecīgais pārkāpējs var darboties mazāk efektīvi, līdz ar to pastāvot augstākām ražošanas izmaksām uz vienu vienību. Otrkārt, pārkāpuma periodā pārkāpējs var ierobežot savu ražošanas apjomu, tādējādi neiegūstot apjomradītus ietaupījumus (*economies of scale*), kas nozīmētu zemākas ražošanas izmaksas. Bet, pat ja šādi apsvērumi netiek ņemti vērā vai tos ir pārmērīgi grūti noteikt, šī metode var palīdzēt noteikt vismaz nodarīto zaudējumu minimālo līmeni.¹⁷⁹
- 113 Savukārt attiecībā uz “saprātīgā” uzcenojuma noteikšanu pastāv vairākas metodes tā noteikšanai. Piemēram, tās var tikt noteiktas, ņemot vērā to, kāds uzcenojums pastāvēja pirms vai pēc, vai pirms un pēc pārkāpuma (gan attiecībā uz pārkāpēju, gan citiem uzņēmumiem konkrētajā tirgū). Līdzīgi šādu “saprātīgo” uzcenojumu var arī noteikt pēc tā, kāds tas ir bijis citiem līdzīgiem uzņēmumiem citos ģeogrāfiskajos tirgos vai produktu tirgos. Aprēķinam var izmantot arī 3.2.2. apakšnodaļā aprakstītos simulācijas modeļus (piemēram, ja tirgū tiek ražotas relatīvi homogēnas preces un eksistēs to pārpalikums tirgū, cenas, visticamāk, tuvināsies izmaksām, tādējādi peļņa par katru vienību sagaidāms, ka būs relatīvi zema).¹⁸⁰
- 114 Uz izmaksām balstītas metodes priekšrocības slēpjas apstākļi, ka šādu aptuvenu zaudējumu aprēķinu ir salīdzinoši viegli veikt un nav nepieciešams liels daudzums datu, lai tā rezultāts būtu pietiekami precīzs. Savukārt tās trūkumi saistāmi ar to, ka šī metode paļaujas uz apstākli, ka ir pieejami precīzi dati no pārkāpēja vai trešajām personām par ražošanas izmaksām. Citas grūtības var radīt arī apstākļi, ka pārkāpējs ražo vairākus produktus, no kuriem daļa netiek tirgoti tirgos, kas ietekmēti pārkāpuma rezultātā, vai ka grūti identificēt citus pārkāpuma tirgum līdzīgus ģeogrāfiskos vai preču tirgus.¹⁸¹
- 115 Vairāk informācijas par uz izmaksām balstītu metodi (*cost-based method*) var atrast šādos resursos:
 - 1) Eiropas Komisija. Praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 106.–113. punkts u. c.;¹⁸²

¹⁷⁶ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/impact_study.pdf.

¹⁷⁷ Pieejams tikai angļu valodā: <https://www.uni-giessen.de/fbz/fb02/fb/professuren/vwl/goetz/kontakt/mitarbeiter/pahaordner/WPuS%20Begleittext>.

¹⁷⁸ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 107. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁷⁹ Turpat, 110.–111. punkts.

¹⁸⁰ Turpat, 111.–112. punkts.

¹⁸¹ Turpat, 109.–111., 113. punkts.

¹⁸² Pieejams latviešu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Pieejams arī angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf.

- 2) Oxera. Zaudējumu aprēķināšana par konkurences tiesību pārkāpumiem (nesaistoši norādījumi tiesām), v–vii, 62.–75. lapa u. c.;¹⁸³
- 3) CEPS, EUR, LUISS. Padarot zaudējumu atlīdzības prasības efektīvākas ES: ietekme uz labklājību un potenciālie scenāriji, 441.–452. lapa u. c.¹⁸⁴

3.2.4. UZ FINANŠU ANALĪZI BALSTĪTA METODE

- 116 Konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā nodarīto zaudējumu aprēķināšanas nolūkos var izmantot arī uz finanšu analīzi balstītu metodi (*finance-based method*), kas pēc savas būtības ir līdzīga 3.2.3. apakšnodaļā aprakstītajai uz izmaksām balstītajai metodei (*cost-based method*). Uz finanšu analīzi balstītas metodes būtība ir nodarīto zaudējumu aprēķināšana, izmantojot zaudējumus cietušā vai konkurences tiesību pārkāpēja finanšu snieguma analīzi radītā kaitējuma apmēra noteikšanai. Citiem vārdiem, ja konkrētais konkurences tiesību pārkāpums ir nodarījis kaitējumu, tad uzņēmuma finanšu situācijas analīzei (it īpaši rentabilitātei) vajadzētu sniegt nepieciešamo informāciju, uz kuras pamata varētu aprēķināt radušos zaudējumus.¹⁸⁵
- 117 Sai sakarā var izmantot jebkuras tipiski zināmās metodes rentabilitātes novērtēšanai, piemēram, pašreizējās neto vērtības (*net present value jeb NPV*) metodi, *margin ratios* metodi, *break-even analysis* metodi, *return on assets* metodi, *return on investments* metodi un citas.¹⁸⁶ Papildus var izmantot arī biznesa novērtēšanas (*business valuations*) metodes, tai skaitā grāmatvedības metodes.¹⁸⁷
- 118 Līdzīgi kā ar visām citām iepriekš apspriestajām metodēm, arī uz finanšu analīzi balstītas metodes gadījumā ir nepieciešama bezpārkāpuma scenārija noteikšana. Proti, ir nepieciešams salīdzināt reālo, piemēram, rentabilitāti, ar to, kāda tā varēja būt, ja pārkāpums nebūtu noticis. Bezpārkāpuma scenārija rentabilitāti, visticamāk, visvieglāk ir noteikt, ņemot par pamatu datus no cita līdzīga ģeogrāfiskā vai preču tirgus (3.2.1. apakšnodaļa). Bet pastāv arī citi risinājumi.¹⁸⁸
- 119 Uz finanšu analīzi balstītas metodes priekšrocība ir tā, ka tās īstenošanai nepieciešamajiem datiem ne tikai būtu jābūt pārkāpēja rīcībā, bet arī, ņemot vērā pastāvošo grāmatvedības regulējumu, tiem būtu jābūt publiski pieejamiem¹⁸⁹.¹⁹⁰ Savukārt tās trūkumi, visticamāk, slēpjas apstākļī, ka bez sevišķām zināšanām ekonomikā uz finanšu analīzi balstītās metodes pielietošanas vai aprēķinu precizitāti konkrēto zaudējumu aprēķināšanas sakarā varētu būt grūti pārbaudīt.
- 120 Vairāk informācijas par uz finanšu analīzi balstītu metodi (*finance-based method*) var atrast šādos resursos:
- 1) Eiropas Komisija. Praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 114.–118. punkts u. c.;¹⁹¹
 - 2) Oxera. Zaudējumu aprēķināšana par konkurences tiesību pārkāpumiem (nesaistoši norādījumi tiesām), v–vii, 62.–75. lapa.;¹⁹²

¹⁸³ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

¹⁸⁴ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/impact_study.pdf.

¹⁸⁵ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 114.–115. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁸⁶ Pradeepa H. Four Ways To Measure Profitability And Grow Your Business. Quick Books. Available: <https://quickbooks.intuit.com/global/resources/expenses/measure-your-business-profitability/>.

¹⁸⁷ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 116. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁸⁸ Turpat, 117. punkts.

¹⁸⁹ Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 98. pants.

¹⁹⁰ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 118. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

¹⁹¹ Pieejams latviešu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Pieejams arī angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf.

¹⁹² Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

- 3) CEPS, EUR, LUISS. Padarot zaudējumu atlīdzības prasības efektīvākas ES: ietekme uz labklājību un potenciālie scenāriji, 441.–452. lapa.¹⁹³

3.2.5. CITAS METODES

- 121 Lai gan šīs metodiskā materiāla 3.2.1.–3.2.4. apakšnodaļās aprakstītas populārākās metodes, ar kuru palīdzību aprēķināt zaudējumu apmēru, eksistē arī citas. Piemēram, zaudējuma apmēru var aprēķināt arī kritiskā zaudējuma analīzes metode (*critical loss analysis*), kapitāla (finansēšanas) izmaksu metode (*the cost of capital*) un citas.¹⁹⁴
- 122 Vairāk informācijas par citām metodēm zaudējumu aprēķināšanai par konkurences tiesību pārkāpumiem var atrast šādos resursos:
- 1) Eiropas Komisija. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 120.–131., 146.–152. punkts u. c.;¹⁹⁵
 - 2) Oxera. Zaudējumu aprēķināšana par konkurences tiesību pārkāpumiem (nesaistoši norādījumi tiesām), 62.–75., 97. lapa u. c.;¹⁹⁶
 - 3) Eiropas Komisija. Praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 119.–121. punkts;¹⁹⁷
 - 4) CEPS, EUR, LUISS. Padarot zaudējumu atlīdzības prasības efektīvākas ES: ietekme uz labklājību un potenciālie scenāriji, 445. lapa.¹⁹⁸

3.3. ATRAUTĀS PEĻNAS UN PROCENTU APRĒĶINĀŠANA

3.3.1. ATRAUTĀS PEĻNAS APRĒĶINĀŠANA

- 123 Kā to norādījusi EST tādos spriedumos kā *Brasserie du Pecheur*¹⁹⁹ un *Metallgesellschaft and Others*²⁰⁰, nav pieļaujams, ka Eiropas Savienības tiesību pārkāpuma gadījumā nebūtu iespējams atgūt atrauto peļņu, jo šāda pieeja padarītu atbilstīgas atlīdzības saņemšanu par nodarīto kaitējumu praktiski neiespējamu. Savukārt no praktiskās puses atrautās peļņas aprēķināšana tiek risināta tāpat kā faktisko zaudējumu aprēķināšana, konkrētāk, ar šī metodikā materiāla 3.2. nodaļā norādītajām metodēm.
- 124 Piemēram, atrautās peļņas aprēķināšanai sevišķa nozīme ir LESD 102. panta un KL 13. panta pārkāpumos jeb konkurences tiesību pārkāpumos, kas izriet no pārkāpēja dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas. Proti, atrautā peļņa būs primārais zaudējumu veids, kas radies gadījumos, kad pret cietušo tiks īstenota no tirgus izslēdzoša (bloķējoša) rīcība (*exclusionary practices*).²⁰¹ Šādos gadījumos, piemēram, viens no veidiem, kā aprēķināt zaudējumus ir salīdzināt tieši peļņas apmērus

¹⁹³ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/impact_study.pdf.

¹⁹⁴ Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 119.–120. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Oxera. Quantifying antitrust damages. Towards non-binding guidance for courts. December 2009, p. 97. Available: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

¹⁹⁵ Pieejams latviešu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN). Pieejams arī angļu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

¹⁹⁶ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

¹⁹⁷ Pieejams latviešu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

Pieejams arī angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf.

¹⁹⁸ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/impact_study.pdf.

¹⁹⁹ EST 05.03.1996. spriedums C-46/93 un C-98/93, *Brasserie du Pecheur*, 87. punkts.

²⁰⁰ EST 08.03.2001. spriedums C-397/98 un C-410/98, *Metallgesellschaft and Others*, 91. punkts.

²⁰¹ Skat. arī: Eiropas Komisijas praktiskās norādēs kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 180. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

- konkurentam vai konkurentiem ar to, kādiem šiem peļņas apmēriem būtu bijis jābūt, ja konkurences tiesību pārkāpums nebūtu noticis (uz salīdzināšanu balstīta metode).²⁰²
- 125 Piemēram, atrautā peļņa var rasties arī apjoma efekta (*volume effect*) dēļ. Proti, pārkāpēja pircēji, kas izmanto iegādātās preces citu preču ražošanai un pārdošanai tālāk, varēs šādas preces pārdot mazākā skaitā (ja pieaug cena, krītas pieprasījums, kas nozīmē mazāk pārdotu preču). Savukārt par katru preci, ko pārkāpēja pircējs nevar pārdot, faktiski tādēļ, ka pārkāpējs pārdod pircējam dārgāk, pircējam rodas zaudējumi. Šādu zaudējumu apmēru var aprēķināt gan ar uz salīdzināšanu balstītas metodes palīdzību, gan citām metodēm.²⁰³
- 126 Vairāk informācijas par atrautās peļņas aprēķināšanu konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā var atrast šādos resursos:
- 1) Eiropas Komisija. Praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 180.–193. punkts;²⁰⁴
 - 2) Eiropas Komisija. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 134.–152. punkts.²⁰⁵

3.3.2. PROCENTU APRĒĶINĀŠANA

- 127 Kā to uzsvērusi EST tādos spiedumos kā *Marshall*²⁰⁶ un *Manfredi*²⁰⁷, pilnīgai kompensācijai sevī jāietver arī procenti jeb atlīdzība par negatīvajām sekām, kas radušās sakarā ar to, ka pagājis laiks kopš notikušā konkurences tiesību pārkāpuma.²⁰⁸ Tikai šādi ir iespējams patiesi atlīdzināt nodarījumu un atjaunot iepriekšējo stāvokli, un tādā ziņā procenti ir būtiska kompensācijas daļa.²⁰⁹
- 128 Turklāt arī KL 21. panta pirmā daļa tiešā tekstā paredz, ka jebkurš, kuram nodarīti zaudējumi ar konkurences tiesību pārkāpumu, var saņemt arī procentus. Savukārt, kas attiecas uz šo procentu apmēru, to nosaka CL 1765. panta pirmā daļa. Proti, tie ir seši procenti gadā no zaudējumu nodarīšanas brīža līdz zaudējumu atlīdzināšanai.
- 129 Piemēram, cietusī persona par pārkāpumu 01.01.2018. ir aprēķinājusi, ka tā ir cietusi faktiskos zaudējumus 500 000 *euro* apmērā un ka atrautā peļņa ir 300 000 *euro*. Ja prasību iesniedz 05.06.2021., tad uz prasības pieteikuma iesniegšanas dienu būs pagājusi 1251 dienas kopš notikušā konkurences tiesību pārkāpuma. Lai aprēķinātu procentu apmēru nepieciešams sešus procentus dalīt ar dienu skaitu gadā (365 dienas), reizinot ar pagājušo dienu skaitu (1251 diena) un ar nodarīto zaudējumu prasījumu (800 000 *euro*). Citiem vārdiem, konkrētajā piemērā procentu kopējā summa būtu 164 515,07 *euro*.

$$\text{Procenti} = \frac{6\% \times [\text{pagājušo dienu skaits}] \times [\text{zaudējumu summa}]}{365 \text{ dienas}}$$

²⁰² Turpat, 188. punkts.

²⁰³ Turpat, 177. punkts.

²⁰⁴ Pieejams latviešu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Pieejams arī angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf.

²⁰⁵ Pieejams latviešu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN). Pieejams arī angļu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

²⁰⁶ EST 02.08.1993. spriedums C-271/91, *Marshall*, 31. punkts.

²⁰⁷ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 97. punkts

²⁰⁸ Skat. arī: Eiropas Komisijas praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 20. punkts. Pieejams: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Direktīvas 3. pants un preambulas 12. apsvērumš.

²⁰⁹ EST 02.08.1993. spriedums C-271/91, *Marshall*, 31. punkts. EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 97. punkts.

3.4. ZAUDĒJUMU APRĒĶINĀŠANA PĀRMAKSAS PĀRNESES (PASSING-ON) GADĪJUMĀ

- 130 Uz pārmaksas pārnesi (*passing-on*) kā tādu EST sākotnēji norādījusi tādos spriedumos kā *San Giorgio*²¹⁰, *Comateb*²¹¹ un *Just*²¹², kur tā pielietota, lai novērstu netaisnīgu iedzīvošanos un nodrošinātu pienācīgu atlīdzību. Pēc savas būtības tā netieši izriet arī no tādiem EST spriedumiem kā *Courage*²¹³ un *Manfredi*²¹⁴. Koncepts nostiprināts arī Direktīvā²¹⁵ un KL²¹⁶. Ar pārmaksas pārnesi (*passing-on*) saprot situāciju, kad tiešais pircējs pārnes visu vai daļu no sadārdzinājuma, kuru īstenojis pārkāpējs, uz savu pircēju (jeb pārkāpēja netiešo pircēju).²¹⁷ Pārmaksas pārnesi pamatā aprēķina ar šī metodiskā materiāla 3.2. nodaļā norādītajām metodēm.²¹⁸
- 131 Piemēram, zaudējumu pārmaksas pārneses aprēķināšanas pamatā ir trīs soļu process. Pirmkārt, ir nepieciešams aprēķināt, kāds ir pārmaksas apmērs (cik siera ražotājs ir pārmaksājis, pērkot govs pienu, kura cena sadārdzināta konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā). Otrkārt, ir nepieciešams aplēst cenas efekta (*price effect*) apmērus (vai un par cik ir samazinājies peļņas apjoms siera ražotājam sadārdzinātas izejvielas (govs piena) rezultātā, pārdodot tālāk sadārdzinātas siera ražotāja preces mazumtirgotājam). Treškārt, aprēķināms ar pārmaksas pārnesi saistītais apjoma efekts (*volume effect*), lai palīdzētu objektīvāk novērtēt patiesi nodarīto kaitējumu (mazumtirgotājam ir izdevies pārkāpuma periodā pārdot mazāk siera, jo sieru tam nācās pārdot par augstāku cenu, līdz ar to mazāks pieprasījums un mazāk nopirkts, savukārt mazumtirgotājam atrauta peļņa). Visus šos soļus var novērtēt ar uz salīdzināšanu balstītas metodes palīdzību.²¹⁹
- 132 Vairāk informācijas par zaudējumu aprēķināšanu pārmaksas pārneses (*passing-on*) gadījumā var atrast šādos resursos:
- 1) Eiropas Komisija. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 1.–193. punkts;²²⁰
 - 2) Eiropas Komisija. Praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, 161.–171. punkts;²²¹
 - 3) Oxera. Zaudējumu aprēķināšana par konkurences tiesību pārkāpumiem (nesaistoši norādījumi tiesām), 116.–122. lapa;²²²
 - 4) CEPS, EUR, LUISS. Padarot zaudējumu atlīdzības prasības efektīvākas ES: ietekme uz labklājību un potenciālie scenāriji, 457.–491. lapa.²²³

²¹⁰ EST 09.11.1983. spriedums 199/82, *San Giorgio*, 12.–13. punkts.

²¹¹ EST 14.01.1997. spriedums C-192/95 līdz C-218/95, *Comateb*, 20.–22. punkts.

²¹² EST 27.02.1980. spriedums 68/79, *Just*, 26.–27. punkts.

²¹³ EST 20.09.2001. spriedums C-453/99, *Courage*, 26. punkts.

²¹⁴ EST 13.07.2006. spriedums C-295/04 līdz C-298/04, *Manfredi*, 60. punkts.

²¹⁵ Direktīvas preambulas 39.–44. apsvērumi un 12.–16. pants.

²¹⁶ KL 21.¹ un 21.² pants.

²¹⁷ Komisijas paziņojums. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07), 8. punkts. Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

²¹⁸ Skat. Komisijas paziņojums. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07). Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

²¹⁹ Turpat, 69.–72., 85.–86., 134. punkts.

²²⁰ Pieejams latviešu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN). Pieejams arī angļu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

²²¹ Pieejams latviešu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf. Pieejams arī angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf.

²²² Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

²²³ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/impact_study.pdf.

4. ŠAJĀ METODISKAJĀ MATERIĀLĀ IZMANTOTIE PĒTĪJUMI UN CITI NODERĪGI AVOTI

- 133 Pārskatāmības nolūkos turpmāk apkopoti šajā metodiskajā materiālā izmantotie būtiskākie pētījumi, kā arī citi vērtīgi avoti, no kuriem iespējams iegūt papildu informāciju par zaudējumu atlīdzināšanu konkurences tiesību pārkāpumu gadījumos atkarībā no nepieciešamības.
1. Eiropas Komisija. Praktiskās norādes kaitējuma apmēra noteikšanai zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem.²²⁴
 2. Oxera. Zaudējumu aprēķināšana par konkurences tiesību pārkāpumiem (nesaistoši norādījumi tiesām).²²⁵
 3. Eiropas Komisija. Pamatnostādnes valstu tiesām par to, kā aplēst daļu, kura no pārmaksas ir pārnesta uz netiešo pircēju (2019/C 267/07).²²⁶
 4. CEPS, EUR, LUISS. Padarot zaudējumu atlīdzības prasības efektīvākas ES: ietekme uz labklājību un potenciālie scenāriji.²²⁷
 5. Ashurst. Pētījums par zaudējumu atlīdzināšanas prasību noteikumiem gadījumos, kad pārkāptas EK konkurences tiesības. Salīdzinošais pētījums.²²⁸
 6. Ashurst. Pētījums par zaudējumu atlīdzināšanas prasību noteikumiem gadījumos, kad pārkāptas EK konkurences tiesības. Ekonomisko modeļu analīze zaudējumu aprēķināšanai.²²⁹
 7. Dr. Johannes Paha. Konkurences tiesību ekonomika.²³⁰
 8. Laborde JF. Karteļu zaudējumu atlīdzināšanas prasības Eiropā: kā tiesas ir novērtējušas karteļa pārmaksas.²³¹
 9. OECD. Pētījums par *hardcore* karteļu dabu un ietekmi un sankcijām pret karteļiem saskaņā ar nacionālajiem konkurences tiesību aktiem.²³²

²²⁴ Pieejams latviešu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_lv.pdf.

Pieejams arī angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_guide_en.pdf.

²²⁵ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/quantification_study.pdf.

²²⁶ Pieejams latviešu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN). Pieejams arī angļu valodā: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0809(01)&from=EN).

²²⁷ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/impact_study.pdf.

²²⁸ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/comparative_report_clean_en.pdf.

²²⁹ Pieejams tikai angļu valodā: https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-04/damages_actions_claims_for_damages_infringements_study_economic_analysis.pdf.

²³⁰ Pieejams tikai angļu valodā: <https://www.uni-giessen.de/fbz/fb02/fb/professuren/vwl/goetz/kontakt/mitarbeiter/pahaordner/WPuS%20Begleittext>.

²³¹ Pieejams tikai angļu valodā: https://www.concurrences.com/IMG/pdf/09_concurrences_3-2021_legal_practices-laborde-coul_4_.pdf?70907/15e94e06bd22ebccc56b2c0f943118ad762046a8. Skat. arī: KP. Pētījums: "Karteļu zaudējumu atlīdzināšanas prasības Eiropā: kā tiesas ir novērtējušas karteļa pārmaksas". Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lv/jaunums/petijums-kartelu-zaudejumu-atlidzinanas-prasibas-eiropa-ka-tiesas-ir-novertejasas-kartela-parmaksas>.

²³² Pieejams tikai angļu valodā: <https://www.oecd.org/daf/competition/cartels/2081831.pdf>.